

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

**Hodnocení funkčnosti rodiny ve městě do 50 000 obyvatel dle
Family APGAR dotazníku**

Bakalářská práce

Vedoucí práce :
prof. MUDr. Miloš Velemínský, CSc.

Autor :
Lucie Vyoralová

12.5.2008

Abstract

The bachelor's thesis is focused on the evaluation of the functionality of the family which is determined here through the Family APGAR questionnaire elaborated by Gabriel Smilkstein in 1978. The goal of the thesis was to find out in what way the Family APGAR questionnaire may be utilized for evaluation of the functionality of the family living in the town up to 50 000 inhabitants. Through the research, the hypothesis determined at the beginning should have been confirmed or refuted that the Family APGAR questionnaire is suitable to evaluate the functionality of the family living in the town up to 50 000 inhabitants.

In the theoretical part of the thesis, the concept of family is defined. The family development is also described here. A part of the bachelor's thesis deals with the functions of the family, i.e. the biologically-reproductive function, economic and securing function, emotional, socializing and educational function. Moreover the relationships in the family are treated, the meaning of the family for the child and on the contrary the contribution of the child for the family. The thesis tries also to describe the relationship between the parent and the adolescent child. A strand of the theoretical part is also the characterization of a functional family, also the features of a dysfunctional family are included. Last but not least the characterization of the present family community is mentioned.

The practical part of the bachelor's thesis is focused on the verification of Smilkstein Family APGAR questionnaire. The name APGAR consists of the initial letters of English words Adaptability, Partnership, Growth, Affection and Resolve. The necessary data were gained through the quantitative research performed among children. The research was performed by the method of questioning where the technique of the standardized interview was applied. The addressed respondents were in the age category 12 to 18.

The hypothesis was refuted. Family APGAR questionnaire is not a suitable instrument for determining the family functionality.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Hodnocení funkčnosti rodiny ve městě do 50 000 obyvatel dle Family APGAR dotazníku“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Souhlasím s použitím práce k vědeckým účelům.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 12. 5. 2008

.....

Lucie Vyoralová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala prof. MUDr. Miloši Velemínskému, CSc. za vedení mé bakalářské práce, za vstřícný přístup, věnovaný čas a podporu při zpracování.

Obsah :

Úvod	7
1. Současný stav	8
1.1 Definice rodiny.....	8
1.2 Vývoj rodiny	8
1.2.1 Patriarchální rodina	9
1.2.2 Nukleární rodina.....	9
1.2.3. Současné rodinné společenství.....	9
1.2.3.1 Proměny ve vnitřních rodinných vztazích.....	11
1.2.3.2 Individualizace společnosti	11
1.2.3.3 Nestabilita rodinného života.....	12
1.3 Funkce rodiny.....	12
1.3.1 Biologicko-reprodukční funkce	12
1.3.2 Ekonomicko-zabezpečovací funkce.....	12
1.3.3 Funkce emocionální	13
1.3.4 Funkce socializačně-výchovná	13
1.4 Vztahy v rodině	14
1.4.1 Rozdělení rolí v rodině	14
1.4.2 Význam rodiny pro dítě.....	14
1.4.3 Význam dítěte pro rodinu	16
1.4.4 Dospívající dítě a rodič.....	17
1.4.4.1 Pubescence.....	18
1.4.4.2 Adolescence.....	18
1.5 Funkčnost rodiny	19
1.5.1 Zdravá a funkční rodina.....	19
1.5.2 Dysfunkce rodiny	21
1.5.3 Poruchy rodiny	22
1.5.4 Rodinná terapie	22
1.6 Komunikace v rodině.....	22

2. Cíl práce a hypotéza	24
2.1 Cíl práce	24
2.2 Hypotéza	24
3. Metodika	25
3.1 Charakteristika cílového souboru.....	25
4. Výsledky.....	26
5. Diskuse	46
6. Závěr.....	51
7. Seznam použitých zdrojů	52
8. Klíčová slova	55
9. Přílohy.....	56

Úvod

Rodina jako taková hraje nezastupitelnou roli v životě každého jedince. Nezpochybnitelný význam má především pro dítě a to v prvních letech jeho života. Rovněž i v životě dospělého jedince sehrává rodina důležitou úlohu.

Současné rodiny, a tedy i děti žijí v období rychlých sociálních změn a působí na ně hektické životní tempo. Na jedince jsou kladeny poměrně velké nároky, se kterými se musí vypořádat. To jakým způsobem v rodině funguje komunikace, jakým způsobem se členové rodiny podporují, jak jsou v rodině vnímány potřeby jednotlivých členů, jak rodina spolupracuje, jakým způsobem tráví společný čas, jaká je v rodině atmosféra, to jsou jen některé z charakteristik, které souvisí s funkčností rodiny.

Právě na hodnocení funkčnosti rodiny je bakalářská práce zaměřena. Funkčnost rodiny je zde hodnocena prostřednictvím dotazníku Family APGAR. Dotazník byl navržen Gabrielem Smilksteinem v roce 1978 jako jedna z cest k měření funkčnosti rodiny v klinické praxi.

Cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem lze zmíněný dotazník využít k hodnocení funkčnosti rodiny žijící ve městě do 50 000 obyvatel. Prostřednictvím výzkumu měla být potvrzena či vyvrácena hypotéza, že dotazník Family APGAR je vhodný k hodnocení funkčnosti rodiny žijící ve městě do 50 000 obyvatel.

Hypotéza byla vyvrácena. Dotazník Family APGAR není vhodným nástrojem k určení funkčnosti rodiny.

1. Současný stav

1.1 Definice rodiny

Vzhledem ke skutečnosti, že vymezení pojmu rodina bylo věnováno mnoho pozornosti, lze se setkat s celou řadou jejích definic. Obecně bývá rodina charakterizována především z hlediska svého postavení ve společenském systému, dále pak z hlediska vazeb, sociálních funkcí a základních sociálních procesů, které v ní probíhají. **(10)**

Definovat rodinu přesně je velmi obtížné. Existuje totiž velmi mnoho jejích podob, variant i způsobů soužití v prostoru, času a formě. Proto je v této souvislosti možné hledat jen ty nejdůležitější znaky, které by rodinu charakterizovaly ve vší její variabilitě. Z tohoto hlediska můžeme chápat rodinu jako malou primární společenskou skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím, na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soužití, a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti. **(3)**

Rodina jako sociální celek spojený na základě příbuzenské mezigenerační vazby je v tomto pojetí ve své podstatě morfostatickou sociální institucí, která jako taková existuje v každém kulturním prostředí a je v něm sociálně uznávána. Další konkrétní znaky rodiny považované za její nezbytné charakteristiky jsou variabilní v závislosti na sociokulturním prostředí a na konkrétních formách rodinného soužití. **(19)** Rodina je základní společenskou jednotkou, která formuje člověka, jeho sociální charakter, a tím ovlivňuje rozhodujícím způsobem vývoj celé společnosti. **(8)**

1.2 Vývoj rodiny

Rodina je kulturně a historicky relativním, proměnným útvarem. Setkáváme se s množstvím typů rodinných struktur a různorodými konfiguracemi demografických jevů v rodinách v různých dobách a v různých společnostech. Zároveň však platí, že s určitou variantou rodinného života se setkáváme ve všech známých historických společnostech. **(7)**

Česká rodina, stejně jako rodina v celé západní civilizaci se v posledních několika desetiletích dosti vzdálila ustálenému modelu, který byl platný v Evropě nejméně po tisíciletí. Tu změnu iniciovalo několik vynálezů a také zrání společenské organizace. **(18)**

1.2.1 Patriarchální rodina

Typická rodinná formace 18. a 19. století, byla vícegenerační, rozšířená. V rodině se odehrával život jedince a nikdo nemusel prakticky po celý život rodinný kruh opustit. Jde o rodinu monogamní s výraznou dominancí otce. Ekonomická aktivita patriarchální rodiny byla výrazná, především ve výrobní oblasti, do níž byli zapojeni všichni její členové. Vše, co rodina nespotořebovala, směňovala. Přitom uspokojovala alespoň v bazální formě potřeby všech svých členů. **(3)**

Patriarchální rodina byla značně stabilní, především z ekonomických důvodů. Emocionální složka jejího života však byla chudá a v podstatě byla podřízena složce ekonomické. V sociálně ochranné oblasti však pro děti, osoby s postižením, staré osoby zajistila potřebnou péči. **(3)**

1.2.2 Nukleární rodina

Společnost procházela a stále prochází velmi složitým vývojem. Demokratické tendence v celé společnosti důsledně přeměňují přísné patriarchální vztahy v dřívějším rodinném systému v nové vztahy partnerské. Odchodem napřed jen muže a poté i ženy za práci mimo rodinu vyvrcholil přerod patriarchální rodiny v moderní, egalitární nebo také jak se nazývá nukleární rodinu. **(3)** Rodinou nukleární je myšlena rodina obou manželů/rodičů s dítětem či dětmi. **(5)**

1.2.3 Současné rodinné společenství

V rodinném chování ve vyspělých zemích západního světa se od šedesátých let 20. století projevují následující trendy. Klesá počet dětí v rodině, roste věk uzavření prvního sňatku, roste počet rozvodů vzhledem k počtu sňatků a narůstá počet nesezdaných soužití. Dále vzrůstá počet matek vychovávajících dítě bez manžela i počet

rodin dobrovolně bezdětných. Zároveň se zvětšuje počet lidí žijících v dalších netradičních formách rodiny. **(17)**

Společnost i rodina se rychle vyvíjejí. Výrazně se zvýšila očekávání všech, jak z hlediska citového, vztahového, tak i pokud se jedná o seberealizaci. Ženy usilují o dobře placenou práci a rovnoprávnost pohlaví. Děti se staly subjektem práva. **(32)**

Dle Úmluvy o právech dítěte má každé dítě právo na to, aby nebylo jakýmkoli způsobem diskriminováno. Každé dítě má od narození právo na jméno. Má rovněž právo získat státní občanství. Dítě má právo svobodně vyjadřovat své názory a tyto názory mají být brány v úvahu ve všech záležitostech nebo řízeních, které se dítěte dotýkají. **(21)**

Děti mají právo na ochranu před zasahováním do jejich soukromí, rodiny, domova i korespondence a na ochranu cti a pověsti. Dítě má právo na životní úroveň nezbytnou pro jeho tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální rozvoj. Každé dítě má právo na vzdělání. Dále mají děti právo na odpočinek a na volný čas a mnoho dalších práv, které zde nejsou zmíněny a které jsou uvedeny v Úmluvě o právech dítěte. **(21)**

Úmluva o právech dítěte je mezinárodním právním dokumentem, který kodifikuje práva dětí formou smlouvy a je pro státy, jež ji ratifikovaly, závazná. **(21)**

V současné rodině hrají důležitou roli média, a to především televize. Dnešní rodiny se stávají stále izolovanějšími, rodinná buňka se zužuje. Mnoho rodičů se dnes cítí osaměle při rozhodování a při zajišťování každodenních životních potřeb, při určování hodnot a potřebných orientačních bodů pro život dítěte. **(32)**

Další charakteristikou současné české rodiny je rovněž odklon od upřednostňování zájmu dítěte k tendenci, kterou bychom mohli charakterizovat jako snahu prožívat život plně. To se stává zdrojem mnohých rodinných problémů z toho důvodu, že jsou vždy upřednostňovány zájmy jen některého člena. Výrazná pracovní angažovanost obou rodičů je dalším ze znaků současného rodinného společenství. **(31)**

Za znak současné rodiny je třeba považovat i malou víru v její stabilitu. Často se nevíra v pevnost vztahu projevuje od prvních dnů manželství. **(31)**

Změny v rodinném chování lidí v západních společnostech nejsou projevem všeobecného úpadku, i když tak někteří soudí. Nelze porovnávat dnešní rodinu

s ideálem rodiny, kterému odpovídá například česká venkovská rodina z 18. století. Takový ideál byl zakotven v nevolnictví, v povinném katolictví, v podřízenosti svobodných dětí rodičům a absenci sociálního státu. Zmíněné nelze vzkřísit ve společnosti, kde si partnera k soužití vybírá každý sám, a pokud se dostane do těžkostí, obrací se na stát. Přes všechno, co bylo uvedeno, rodina zůstává základní jednotkou všech lidských společností. **(15)**

1.2.3.1 Proměny ve vnitřních rodinných vztazích

Vztahy v širší rodině se mění pod vlivem sociálních a ekonomických podmínek, kulturních změn vč. pronikání vlivu jiných kultur a zvyklostí a také pod vlivem demografických procesů. Na prvním místě je to vztah muže a ženy, který se dnes stává rovnoprávným v plném významu slova. Ženy jsou, v důsledku stejného vzdělání, vlivu občanské společnosti a sociálního státu, vůči mužům již do značné míry nezávislé, a to jak v ekonomické, tak v rodičovské roli. Druhou významnou změnou, která má civilizační rozměr, je změna vztahu rodič – dítě. Akceptování autonomie osobnosti dítěte přineslo zásadní změnu paradigmatu výchovy, v níž se přesunulo těžiště socializace z oblasti adaptace na sociální řád do oblasti rozvoje individuálních schopností a jejich prostřednictvím k úspěchu v nezávislém životě. Cílem výchovy není pouze adaptovaný jedinec, ale úspěšný jedinec. Obě zásadní změny vztahů v rodině přinesly vedle zřejmých pozitiv i vysoké nároky a druhotně i negativní dopady. **(19)**

1.2.3.2 Individualizace společnosti

Individualizace společnosti je proces, který probíhá kontinuálně již několik století. K jeho důsledkům patří nárůst odlišnosti mezi jedinci, prosazování jejich individuálních potřeb a zejména nárůst prostoru pro svobodná rozhodnutí a volby. Současní lidé usilují o autonomii a nezávislost, ale přitom si i nadále přejí žít s ostatními, jelikož je potřebují k tomu, aby mohli být sami sebou. Dobrovolné milostné a citové vztahy nabývají důležitosti a stávají se hlavním vzorem sociální vazby v současné společnosti, nesmí ale ohrozit možnost individua být autentický a autonomní. **(1)**

1.2.3.3 Nestabilita rodinného života

Postmoderní rodiny již nejsou zakládány proto, aby reprodukovaly populaci nebo jinak prospívaly velkým společenstvím lidí. Rodiny postmoderní doby jsou zakládány kvůli uspokojování citových potřeb partnerů. Stabilita těchto rodin proto stojí a padá s citovou bilancí partnerského vztahu. Dítě je v současnosti především citovou investicí. Z čistě ekonomického hlediska jsou děti investicí velkou a nevratnou. I z toho důvodu se v rozvinutých zemích rodí děti stále méně. **(15)**

1.3 Funkce rodiny

Rodina je nesmírně důležité společenství, těsně spjaté nejrůznějšími vztahy uvnitř i navenek. Vůči okolnímu světu se podle potřeby otevírá či uzavírá, čímž se stává jakýmsi samostatným světem, jehož hlavním posláním je poskytovat svým členům péči a ochranu. **(10)** Rodina vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. **(22)**

1.3.1 Biologicko-reprodukční funkce

Biologicko-reprodukční funkce má za úkol zabezpečovat udržení života početím a porozením nového člověka. **(3)** Reprodukce lidského rodu nezahrnuje pouhé početí a porod, nýbrž celou plejádu úkolů a činností, které jsou shrnovány pod pojmy reprodukce a produkce života. **(20)**

Někdy se také označuje jako sexuální funkce, naznačující oddělení uspokojování sexuálních potřeb od sexuálních aktivit sloužících k reprodukci. V podstatě tu však vztah muže a ženy nachází svůj vlastní smysl. Vznikne-li z něj nový jedinec, pak zde nachází svou genetickou výbavu. **(3)**

Porucha ve funkci biologicko-reprodukční nastane, pokud rodina nemůže nebo nechce mít děti. Jde o selhání funkce rodiny. **(8)**

1.3.2 Ekonomicko-zabezpečovací funkce

Tato funkce vychází z principu, že rodina ve společnosti existuje jako integrální sociální skupina i ekonomický subjekt, v němž je společně zajišťována strava a

zabezpečení materiální existence jeho jednotlivých částí – členů rodiny. **(19)**
Zabezpečovací funkce se netýká jen oblasti materiální, ale postupně přechází do oblasti sociální, duševní až duchovní. Má tedy také v nejširším pojetí poskytovat svým členům životní jistoty. **(3)**

Porucha ekonomicko-zabezpečovací funkce znamená nedostatek prostředků až hranici chudoby. Nejde však pouze o peníze a hmotné prostředky, ale i o aspekty psychologické, pracovní, sociální, makro i mikrodeprivaci, bydlení a dostatek vhodných podnětů například hygienických, sociálních, pracovních, kulturních a dalších. **(8)**

1.3.3 Funkce emocionální

Jde o funkci zvláště významnou, zejména vzhledem ke zvýšené labilitě moderní rodiny, nespoutané tolik tlaky dřívějších společensko-ekonomických vztahů. Emocionální funkci v rodině dokáže zastávat pouze jedinec, který je dostatečně zralý, zodpovědný a dokáže vytvořit trvalé citové zázemí pro všechny její ostatní členy. Emocionální jistota je potřebná nejen pro děti, ale také pro dospělé, i když v trochu jiné podobě. **(3)**

Porucha emocionální funkce je charakteristická při nevyrovnané rodinné atmosféře, nezájmu rodičů, jejich rozchodu, při neschopnosti hlubšího citu a citových vazeb, při opuštění dítěte či jeho týrání a zneužívání. **(8)**

1.3.4 Funkce socializačně-výchovná

Pozitivní emocionální vztahy i celková atmosféra v rodině se stávají východiskem pro nejvýznamnější rodinnou funkci. Ta spočívá v opravdovém zájmu o dítě, v kvalitní péči o ně, v jeho výchově, přijetí dítěte takového jaké je a porozumění mu v jeho vývoji, potřebách a požadavcích. **(3)**

Porucha v socializačně-výchovné funkci nastane, pokud se rodiče z různých důvodů nemohou o dítě postarat. Dále pokud se o dítě nedovedou postarat, například z důvodu nízkého věku a podobně, či pokud se o něj postarat nechtějí. **(8)**

1.4 Vztahy v rodině

1.4.1. Rozdělení rolí v rodině

Každý člověk hraje ve společnosti určitou společenskou roli a chování podle dané role je od něj společností očekáváno. Tak je tomu i v rodině. Od dítěte se očekává, že bude, alespoň do určitého věku, v mnoha ohledech na svých rodičích závislé a bude tedy přijímat jejich péči. Od rodičů se očekává, že mu tuto péči poskytnou, že budou emočně i sociálně zralí, ekonomicky nezávislí atd. Významnou roli v rodině hrají také prarodiče. **(10)**

Prarodiče, představují psychologicky nesmírně důležitý činitel v životě dítěte. Jsou živým svědectvím dějin nejvlastnějších, nejbližších a pro každého jedince nejdůležitějších. Prarodiče jsou zpravidla také těmi, kdo nastupují na pomoc, když se rodina dítěte ocitá v nějakém ohrožení nebo když přestává dobře fungovat. **(12)**

Některé problémy v rodině mohou pramenit právě z toho, že dospělý jedinec není schopen či ochoten svou roli rodiče (prarodiče) plně přijmout a ztotožnit se s ní. Především u nevyzrálých osobností může někdy dojít k takzvanému konfliktu rolí, kdy jedinec není schopen ve svém životě skloubit stále narůstající počet různých rolí, role rodiče, manžela/manželky, snachy/zetě, zaměstnance, což přirozeně vede k frustraci a má negativní dopad na fungování celé rodiny. **(10)**

Dalšími nezanedbatelnými činiteli ovlivňujícími vývoj dítěte jsou vztahy mezi sourozenci v rodině. V každé rodině tvoří sourozenci zcela osobité společenství s některými specifickými znaky, které se jinde nenalézají a které jsou jedinečné a důležité. Sourozenci mají blízké zájmy a potřeby, jsou si vzájemně vydatným zdrojem vývojových podnětů, pozitivních společenských postojů a tendencí a zákonitě i četných konfliktů. Formuje se zde soucítění, souhra a spolupráce. Život v sourozenecké skupině přispívá velmi účinně k takzvané diferenciaci osobnosti a je též vydatnou životní přípravou na vlastní příští rodičovství. **(35)**

1.4.2 Význam rodiny pro dítě

Dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, který se na dítě vztahuje, není zletilost stanovena dříve. **(21)**

Rodina má pro dítě nezastupitelný význam. Hraje rozhodující úlohu při celkovém rozvoji osobnosti dítěte, zvláště v nejranějším období jeho dětství a to jak v oblasti tělesné, duševní tak i sociální. **(3)** Na rodinu je důležité nahlížet jako na nejdůležitější vztahový kontext v životě dítěte. Zdravý a zdárný vývoj dítěte záleží ve značné míře na kvalitě funkčnosti rodiny. **(27)**

Sociologicky je rodina primární skupinou, v níž se dítě socializuje a vstupuje do lidského společenství, učí se žít s ostatními lidmi, v dalších skupinách formálních i neformálních, a osvojuje si roli občana. Rodina je právem považována za základ státu. **(6)** Dítě nemůže získat základní pocit jistoty bez jistoty v blízkých lidech. Nemůže si osvojit žádoucí dovednosti, postoje a hodnotovou orientaci, aniž by nebylo vystaveno trvalému působení angažovaných dospělých pečovatelů. Je velmi obtížné, aby se dívka stala ženou, nemá-li denně na očích dospělou ženu, a totéž platí pro chlapce a jejich mužský vzor v podobě otce. I pro dospělé je rodina těžko postradatelnou institucí. Mít stálého partnera a mít děti jsou hodnoty, které jsou ceněny všemi společnostmi. **(15)**

Rodina je tedy nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje celkové zrání dítěte. Rodiče a ostatní nejbližší členové rodiny se stávají od nejtítlejšího věku terčem pozorování a bezděčného napodobování. Formování osobnosti bývá tedy přímým odkazem kvality rodiny. **(28)**

Aby byl dítěti zajištěn po všech stránkách optimální vývoj, musí být rodina schopna uspokojit jeho základní potřeby. **(10)**

Biologické potřeby jako (čistý vzduch, čistá voda, správná strava, přiměřené teplo, stálé přístřeší a ochrana před škodlivými vlivy) patří nepochybně k těm základním. **(15)**

Jakmile jsou uspokojeny potřeby biologické, přicházejí ke slovu potřeby psychické, tzn. potřeba náležitého přívodu podnětů, potřeba jistoty, vědomí vlastní identity, potřeba otevřené budoucnosti. S těmito psychickými potřebami velice úzce souvisí také potřeby sociální, jako je potřeba lásky a bezpečí, potřeba akceptace dítěte takového, jaké je, zabezpečení všech možností k rozvinutí jeho schopností atd. Někdy mohou být tyto dvě kategorie sloučeny a označeny jako potřeby psychosociální. **(10)**

Vývojové potřeby jsou opět aktuální až po řádném uspokojení potřeb předešlých a zahrnují motivaci a následné činnosti, kterými se jedinec sám rozvíjí. Je zřejmé, že charakter potřeb se neustále mění s postupujícím vývojem dítěte. **(10)**

Lze říci, že většina aktuálních výzkumů se shoduje v tom, že alespoň v prvních letech života je rodina pro dítě naprosto nezastupitelná. Rodina předává dítěti systém, jak se orientovat v okolním světě, poskytuje mu jistotu, stabilitu zázemí i dostatek podnětů, které provokují jeho aktivitu. Rodina poskytuje dítěti identifikační vzory obou pohlaví, dodává mu sebedůvěru, dává mu jasný vztahový rámec vůči ostatním lidem, světu obecně i k sobě samému. Je to právě rodina, kdo formuje identitu dítěte, jeho pohled na sebe, jeho koncepci vývoje vlastního života. **(31)**

1.4.3 Význam dítěte pro rodinu

Dítě má pro rodiče hodnotu samo o sobě. Přináší rodičům to, co nazýváme uspokojením duševních potřeb. Přináší jim stimulaci, nové poznatky a zkušenosti, smysl života, citovou vázanost, společenský status a výhled do budoucna. **(14)**

Rodičovská role je důležitou součástí identity dospělého člověka. Je to role primárně geneticky podmíněná, ale zároveň i psychicky a sociálně významná. Její vliv na osobnost člověka, jeho uvažování a emoční prožívání, další role i mezilidské vztahy je značný. **(33)**

Rodičovství je považováno za zcela přirozené, ne-li samozřejmé vyústění manželství. V rámci této role společnost od rodiče očekává přijetí rozumově akceptované osobní zodpovědnosti a emoční zainteresovanost na dítěti. Rodičovská role přináší pozitivní zkušenost, ale představuje také určitou zátěž. Z toho důvodu nemusí být akceptována zcela jednoznačně. Za určitých okolností může dospělý člověk rodičovství odkládat nebo dát přednost bezdětnosti. **(33)**

Představy mladých lidí o rodičovství bývají nevyhraněné, i když většina z nich si děti přeje – ale chce jich mít méně a zplodit je později, než bylo obvyklé v generaci jejich rodičů. Proces adaptace na rodičovství začíná již v období před narozením dítěte a přináší rozdílnou zátěž pro otce a matku. Narození dítěte je velmi významným zážitkem. **(34)**

Muži a ženy v podstatě uzavírají manželství proto, aby uspokojili své dvě, hluboce zakořeněné potřeby. A to potřebu intimního emočního soužití a potřebu mít děti a v nich vidět pokračování svého života. Rodičovství přináší do života dosud bezdětných párů nový prvek. Děti dávají jejich životu nový smysl a nový zdroj radosti, ale i nové nároky a nezbytná omezení. **(9)**

Rodina, sociální vztahy v ní a způsob výchovy budou pro dítě poté zázemím, ze kterého bude vycházet, až si založí svou vlastní rodinu. **(3)**

1.4.4 Dospívající dítě a rodič

V období dospívání dochází k celé řadě tělesných, psychických i sociálních změn. V biologickém smyslu vymezujeme dospívání jako životní úsek ohraničený na jedné straně prvními známkami pohlavního zrání a na straně druhé dovršením optimální reprodukční schopnosti a dokončením tělesného růstu. Z psychologického hlediska je dospívání charakteristické ohlášením nových silných pudových tendencí a hledáním způsobů jejich uspokojování a kontroly. Zároveň je pro toto období typický rozvoj vyspělého způsobu myšlení. Ze sociálního hlediska se období dospívání vyčleňuje v životě člověka jako zvláštní úsek mezi dětstvím a dospělostí. Existence období dospívání dovoluje jedinci lépe rozvinout plně své schopnosti a celou osobnost a umožňuje dokonalejší přípravu pro život v dospělosti. **(9)**

Pubertálního období dětí se rodiče většinou obávají. Setkají se však nejenom s tím záporným, ale i s něčím kladným. Jedná se totiž o jednu z velice důležitých fází vývoje dítěte. **(13)**

Legislativně končí dospívání 18. rokem života. Biologické zákony a zákonitosti však tuto hranici nerespektují. V geografických podmínkách střední Evropy dosahují jedinci plné duševní a tělesné dospělosti až kolem 20. - 22. roku věku. **(8)**

1.4.4.1 Pubescence

Pubescence je období přeměny z dítěte na biologicky zralého dospělého člověka. Časově je lokalizována přibližně mezi 12. a 15. rokem. **(5)**

Závislost na rodičích klesá vlastně už od kojeneckého věku. Od předškolního věku se vytvářejí vazby k vrstevníkům, na něž se dítě stále více orientuje. Tento proces odpoutávání od rodičů a začleňování mezi vrstevníky má v každém stadiu trochu jinou podobu, ale nezastavuje se. Pubescence znamená další krok k samostatnosti. Pubescent však potřebuje i nadále výchovné vedení, opatrné a nenásilné, ale pozorné. **(23)**

Pro období dospívání je charakteristická kritika. Objevuje se pubescentní negativismus. Dospívající sleduje chování rodičů, diskutuje o jejich názorech a někdy až nápadně zastává právě opačné stanovisko než oni. Pubescentní vzpoura je normálním stádiem a má svůj vývojový smysl. Usnadňuje vymanění z dětské citové závislosti, je zkouškou vlastních sil. Kde byly dosavadní vztahy mezi dítětem a rodiči silné, vřelé a bezpečné, málo konfliktní, má i bouřlivá puberta dobrou prognózu. **(23)**

Emancipace od rodiny nevede ke zrušení citové vazby k rodičům, ale k jejich proměně. Pocit jistoty a bezpečí, který vazba na rodinu poskytovala, se transformuje do symbolické roviny a funguje stejně účelně, i když už pouze ve vědomí jedince. Dospívající usiluje o rozvoj své identity, která by byla individuálně specifická, odlišovala by jej od ostatních a potvrzovala jej jako samostatnou bytost. **(33)**

Jako opora slouží pubescentům vrstevnická skupina. Skupinová identita představuje přechodnou fázi v rozvoji identity individuální. Vrstevníci se stávají neformálními autoritami, které mají značný vliv. V období dospívání se rovněž zvyšuje význam přátelství, důležité jsou i první lásky. **(33)**

1.4.4.2 Adolescence

Adolescence je většinou datována od 15. do 20. roku, případně do 22 let. Počátek je spojován s plnou reprodukční zralostí. V jejím průběhu se obvykle ukončuje tělesný růst. Pro ukončení adolescence biologická kritéria nemají takovou váhu. Důležitější jsou kritéria psychologická - dosažení osobní autonomie, případně

sociologická - role dospělého a kritéria pedagogická - ukončení vzdělávání a získání profesní kvalifikace. **(11)**

Adolescent je postupně stále víc akceptován jako dospělý, ale také se od něj vyžaduje chování, které by dospělosti odpovídalo. Adolescenti už automaticky neodmítají všechny hodnoty a normy, které jim dospělí prezentují, ale zaujímají k nim vlastní, často radikální postoj. **(33)**

V adolescenci se mění i sociální role, především v profesní oblasti. Odpoutání z rodinných vazeb a změna rodinné konstelace začala již v pubertě a v adolescenci bývá obvykle dokončena. Adolescent je kritický k hodnotám, názorům a celkovému stylu života rodičů. Porovnává je s ideálem, který si vytvořil, polemizuje s nimi a hledá variantu, která by pro něho byla přijatelná. Prostřednictvím takových úvah vylučuje, co je nepřijatelné, a vytváří si vlastní představu vlastního budoucího stylu života i své identity. Kritika rodičů není pouhou negací všeho, co rodina představuje. Kritika je zde spíše jedním ze způsobů hledání. **(33)**

Psychické změny v adolescenci jsou reakcí na nové životní skutečnosti, se kterými se dospívající jedinec musí vyrovnávat. Jde o hledání a nalezení svého místa ve společnosti, postavení a orientace v rámci vztahu k nejbližším. **(8)**

1.5 Funkčnost rodiny

1.5.1 Zdravá a funkční rodina

Autoři zaměřeni na rodinu a její výzkum z hlediska jejího normálního fungování se shodují v tom, že nejdůležitější faktory rodinné harmonie, funkčnosti a stability jsou tvořivost, jasné vymezení rolí a schopnost jednotlivců zastupovat se v nich, dále jasně vymezená vedoucí role a podpora její autority ze strany ostatních, jasnost komunikace, způsob vyjadřování konfliktů a účinnost interakce při jejich řešení. **(30)**

Pro funkční rodinu je dále charakteristická pevná koalice mezi rodiči. V rodině je daná jasná hierarchie odpovědnosti. Jedinečnost jednotlivců je ve funkční rodině hodnocena pozitivně. **(16)**

Další charakteristikou funkční rodiny je nastolení rovnováhy mezi intimitou a potřebou sdílení. **(16)** Označení intimita klade důraz na emoční a citové kvality, na tak

řečenou psychologickou atmosféru rodiny. Pocity i vědomí vzájemné blízkosti, projevy zájmu a vřelosti, kohezi, podporu i vzájemnou závislost. V rodině má intimita několik podob a to manželskou, rodičovskou a případně sourozeneckou. **(20)** Atmosféra ve funkční rodině je pozitivní, jednotliví členové dávají najevo potěšení ze vzájemného kontaktu. Důležitým aspektem ve funkčních rodinách je rovněž vědomí nutnosti kooperace a vnímání potřeb členů rodiny. Členové funkční rodiny na sebe berou ohledy a vzájemně se respektují. **(16)**

Není pravdivé tvrzení, že ve funkčních rodinách se nevyskytují spory nebo že zde nejsou komunikační nejasnosti či rigidní stereotypy. Takových projevů je však relativně méně a oproti dysfunkčním rodinám v rodinách funkčních nepřevažují. **(16)**

Dalšími nosnými principy, které ovlivňují kvalitu rodinného života, jsou koheze rodiny a její adaptabilita. **(25)**

Soudržnost rodiny souvisí s rodinnou intimitou, blízkostí a se sounáležitostí. Ve funkčních rodinách je zdravá soudržnost vyvažována přiměřenou autonomií jednotlivých členů rodiny. **(25)** Osobní autonomie vyjadřuje, nakolik a jak je každý člen v rodině respektován jako jedinečná lidská bytost, nakolik má prostor k rozvoji vlastní osobnosti, své identity, svých zájmů a dispozic. **(20)** V každé fázi rodinného životního cyklu je poměr sil soudržnosti a sil směřujících k autonomii jedince trochu jiný. V rodinách s dětmi nízkého a předškolního věku převažují síly soudržné, v rodinách s adolescenty jsou výraznější tendence k autonomii. **(25)**

Dalším nosným principem rodinného fungování je míra adaptability. Týká se schopnosti rodiny přizpůsobovat se měnícím se požadavkům a nárokům života. Počítáme k nim jak běžné každodenní stresy, tak nečekané a nepředpokládané zátěže, jako je například vážné onemocnění člena rodiny. Obecně platí, že adaptabilita je nezbytná, protože rigidní setrávání na starých a již neúčelných vzorcích fungování rodiny vede ke stagnaci a k problémům. V průběhu času se mění potřeby členů rodiny, jejich role a tím i rodinná pravidla. Dojde-li navíc k radikální změně struktury rodiny třeba rozvodem rodičů, je nutné adekvátně reagovat a přizpůsobit tomu celý chod rodiny, i tzv. rodinnou identitu. **(25)**

Rodinný systém musí být jak pružný a adaptabilní, tak – na druhé straně – hierarchicky uspořádaný, s určitým pravidelným řádem a denní rutinou. Jistá organizovanost totiž zvyšuje pocit bezpečí u členů rodiny i celkovou efektivitu fungování rodiny. **(25)**

Funkční rodina je ideálním prostředím pro dobrý vývoj dítěte a jeho prospěch. Takových rodin je v běžné populaci valná většina, až 85%. **(3)**

1.5.2 Dysfunkční rodina

Dysfunkční rodiny můžeme obecně definovat jako rodiny, kde není plněna nebo je nedostatečně, případně nežádoucím způsobem plněna, některá popřípadě některé z jejích základních funkcí, a to v míře, která vážně ohrožuje rodinu jako celek a především vývoj dětí. Většinou přitom máme na mysli funkci socializačně výchovnou a funkci citového a sociálního zázemí jednotlivce. Sociální a psychické dopady má ovšem i narušení funkce ekonomicko-zabezpečovací. **(19)**

V současné době je na dysfunkci rodinného systému nahlíženo jako na rodinu, v níž jeden nebo více členů produkuje maladaptivní, nezdravé chování. Dysfunkční rodiny vykazují některé z těchto charakteristik – problémy v rodině jsou popírány, popřípadě neřešeny. Intimita v dysfunkčních rodinách oproti rodinám funkčním chybí. V dysfunkčních rodinách dochází k potlačování osobní identity na úkor identity rodinné. Individuální potřeby členů rodiny jsou obětované dysfunkčnímu rodinnému systému. Komunikace v dysfunkční rodině je nejasná. **(26)**

V dysfunkční rodině chybí jasné hranice mezi členy rodiny, jsou zde nejasná pravidla a kompetence. Role v rodině jsou rigidní. **(26)**

Vážné poruchy některých nebo všech funkcí rodiny bezprostředně ohrožují nebo poškozují rodinu jako celek a zvláště vývoj a prospěch dítěte. **(3)**

1.5.3 Poruchy rodiny.

Poruchou rodiny se rozumí taková situace, kdy rodina v různé míře neplní základní požadavky a úkoly dané společenskou normou. Jinak řečeno, jde o selhání některého člena nebo členů rodiny, jež se projevuje v nedostatečném plnění některých nebo všech základních funkcí rodiny. (3)

1.5.4 Rodinná terapie

Rodina, jejíž fungování je zasaženo, si většinou nedokáže pomoci sama a bez zásahů zvenčí. Jednou z možností, jak ozdravit či znovu obnovit vztah v rodině je rodinná terapie. Základním předpokladem rodinné terapie je, že problém, který vykazuje daný klient, je známkou toho, že není něco v pořádku s celou rodinou. Potíže mohou spočívat v narušené komunikaci mezi rodinnými příslušníky nebo ve spojení určitých rodinných příslušníků, které vylučuje ostatní. Rodinná terapie vznikla jako reakce na zjištění, že stav mnoha lidí se zlepšil v individuální terapii, když byli mimo svoji rodinu, ale znovu se zhorší po návratu domů. Řada těchto lidí pochází z narušeného rodinného prostředí, které samo vyžaduje změnu, aby dosažené výsledky byly trvalé. (10)

1.6 Komunikace v rodině

Komunikace není druh lidského chování, kterému by se lidé věnovali po určitou dobu mezi jinými činnostmi. Každé chování má svou komunikační stránku a není možné nekomunikovat. I mlčení a neutrální výraz obličeje něco vyjadřují, jsou nějak interpretovány. (4)

Komunikace – verbální, paralingvistická i neverbální je výrazem či označením toho, co a jak se děje mezi lidmi a s lidmi. A rovněž je či může být regulátorem i producentem zcela určité sociální reality. Komunikaci je tedy přičítán význam aktivního činitele. (20)

Při komunikaci rodič i dítě používají komunikaci verbální i neverbální. Neverbální komunikace je komunikace, kdy dospělý zvedne obočí, vztyčí prst, usměje

se. Zmíněné prvky vyvolají v dítěti určitý pocit. Mimoslovní a slovní komunikace musí být ve vzájemné shodě. Pokud je v rozporu, dítě z ní může mít rozporuplné pocity. **(29)**

Jedním z dalších pravidel pro komunikaci mezi rodičem a dítětem je shoda v komunikaci mezi otcem a matkou. Pokud se neshodnou může se stát, že tím způsobí zmatek v komunikaci s dítětem. Komunikace má být rovněž vždy jasná, otevřená a pravdivá. Důležité je mluvit o zážitcích a prožitcích. Určitá vzájemnost v prožívání je velmi prospěšná pro vzájemný vztah. **(29)**

Pro komunikaci dospívajícího s dospělým je typické vzájemné nepochopení a zvýšené napětí. Jestliže má dospívající pocit, že není akceptován jako rovnocenný partner, přestává být ochoten komunikovat nebo provokuje. Potřebu komunikace mají rodiče i dospívající. Komunikaci však ruší ulpívání obou partnerů na nepodstatných detailech, kvůli kterým se často nedostanou k významnějším tématům. **(33)**

Komunikace ve funkční rodině je jasná, přímá, živá, bohatá na dialogy, aktivní. Komunikace obsahuje humor. Rodina je otevřená pro nové myšlenky a pro nová řešení problémů. Atmosféra v takové rodině je pozitivní, členové dávají najevo potěšení ze vzájemného kontaktu. **(16)**

Oproti tomu v komunikaci dysfunkčních rodin se zjišťuje mnoho protimluvů, nedorozumění, zmatek a neurčitostí. Komunikace je stereotypní, rodina se drží zaběhlých způsobů, nehledá nové možnosti. Komunikační iniciativa členů dysfunkčních rodin bývá nízká. **(16)**

2. Cíl práce a hypotéza

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem lze využít dotazník Family APGAR k hodnocení funkčnosti rodin, žijících ve městě do 50 000 obyvatel.

2.2 Hypotéza

Hypotéza

- 1.) Dotazník Family APGAR je vhodný ke stanovení funkčnosti rodiny, žijící ve městě do 50 000 obyvatel.

3. Metodika

Ke zpracování bakalářské práce byly použity informace získané prostřednictvím studia odborných materiálů. Ke sběru dat byla použita technika dotazníkového šetření.

Potřebné informace jsem od respondentů získávala prostřednictvím záměrně cílených otázek kladených tváří v tvář. Metodou použitou ke sběru dat byl standardizovaný rozhovor, který se odvíjel na základě pevně stanovených otázek, u kterých byly uvedeny možné varianty odpovědí. Otázky kladené respondentům měly stanovené pořadí. Pro zmapování funkčnosti rodiny byl tedy použit kvantitativní výzkum.

Dotazník Family APGAR určený ke sběru dat se skládal z 5 otázek (viz. příloha 1) Dotazník obsahoval otázky uzavřené, s možnými variantami odpovědí. Před započítím rozhovoru jsem si vždy zaznamenala pohlaví a věk respondenta. Cílovou skupinou byli osoby ve věku od 12 do 18 let, dotazník byl anonymní.

Dotazník Family APGAR byl navržen Gabrielem Smilksteinem jako jedna z cest k měření funkčnosti rodiny v klinické praxi. Název APGAR je složen z počátečních písmen anglických slov a to slov – Adaptability, Partnership, Growth, Affection a Resolve. Těchto pět domén bylo autorem zvoleno záměrně na podkladě studia odborné literatury, týkající se rodinné problematiky.

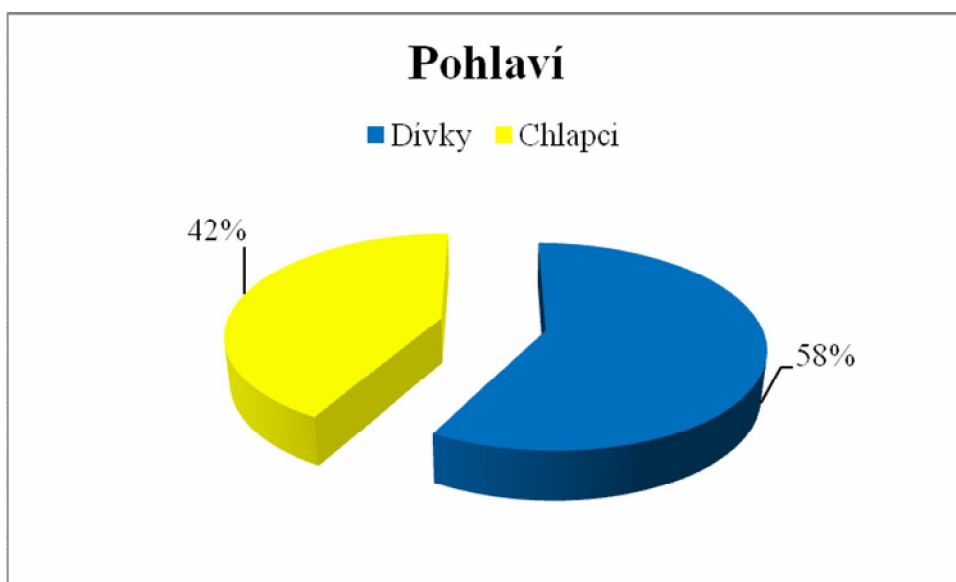
3.1 Charakteristika cílového souboru

Výzkumný soubor byl tvořen vzorkem osob žijících ve městě Písek. Výzkum proběhl v období únor až březen roku 2008. Soubor byl vybrán mechanismem prostého náhodného výběru. Všichni respondenti měli trvalé bydliště ve městě do 50 000 obyvatel.

Celkový počet dotazovaných byl 50 (100%) osob. Z toho bylo 29 (58%) dívek a 21 (42%) chlapců. Věková kategorie respondentů byla od 12 do 18 let. Pokud se v rodině nacházeli sourozenci, byl vždy šetřen pouze jeden z nich. Získaná data byla statisticky zpracována v programu Microsoft Office Excel 2007. Získané výsledky jsou uvedeny v procentech a znázorněny v grafech.

4. Výsledky

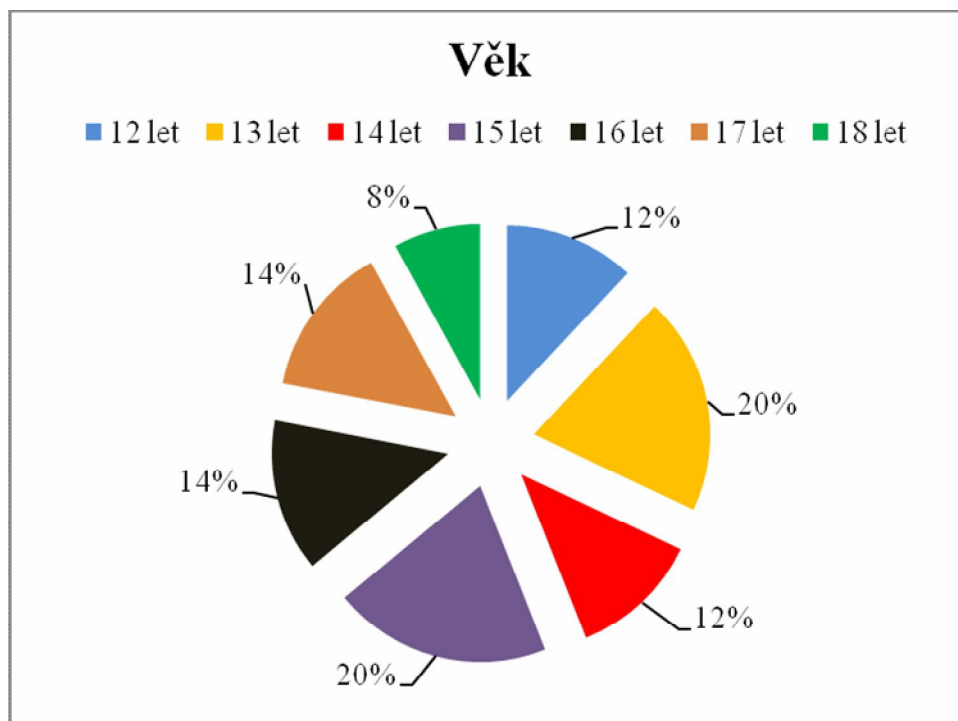
Graf č. 1: Pohlaví respondentů (v %)

Zdroj: Vlastní výzkum

Celkový počet dotazovaných osob činil 50 (100%). Z toho bylo 29 (58%) dívek a 21 (42%) chlapců.

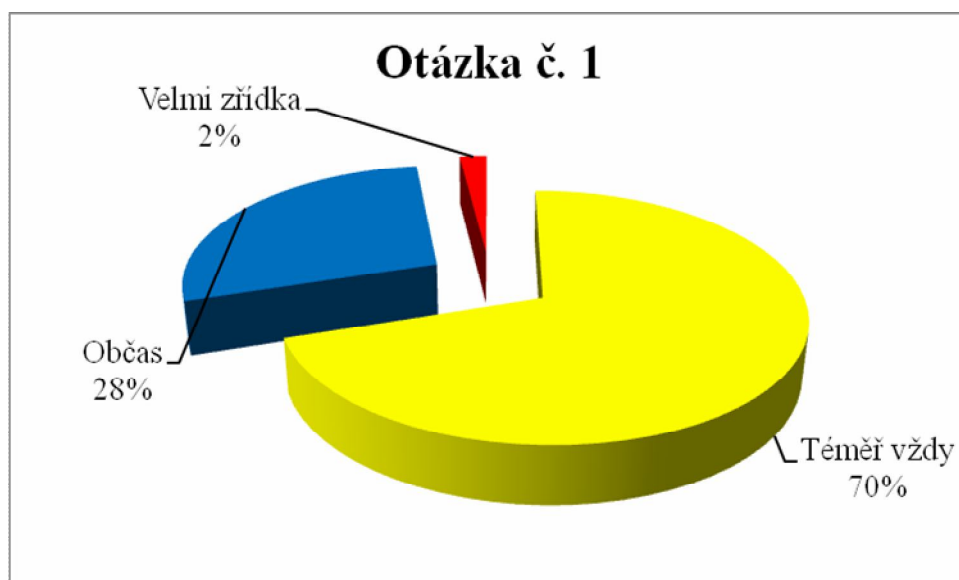
Graf č. 2: Věk respondentů (v %)

Zdroj: Vlastní výzkum

Celkový počet šetřených dětí byl 50 (100%). Věkové rozmezí bylo stanoveno od 12 do 18 let. Z grafu je patrné, že největší a zároveň shodné zastoupení měla věková kategorie 13 a 15 let a to po 10 respondentech (20%). Věková kategorie 12 let byla zastoupena 6 respondenty (12%). 14letí byli zastoupeni taktéž 6 respondenty (12%). Ve věku 16 let bylo 7 dotazovaných (14%). Věková kategorie 17 let byla zastoupena taktéž 7 respondenty (14%). 4 respondenti byli ve věku 18 let (8%).

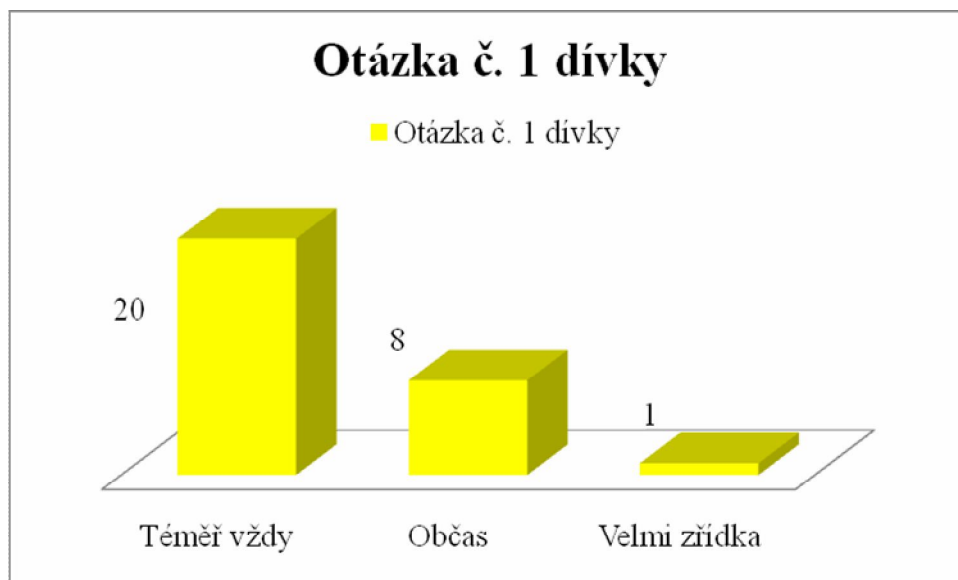
Graf č. 3: Otázka č. 1 (v %)

Zdroj: Vlastní výzkum

V otázce číslo 1 vyjadřovali respondenti spokojenost s pomocí poskytovanou rodinou v období, kdy je něco trápí. 70% (35) dotázaných na danou otázku odpovědělo, že jsou spokojeni „*Téměř vždy*“ s podporou rodiny. 28% (14) respondentů zvolilo možnost „*Občas*“ a pouhé 2% (1) dotazovaných zvolilo možnost „*Velmi zřídka*“.

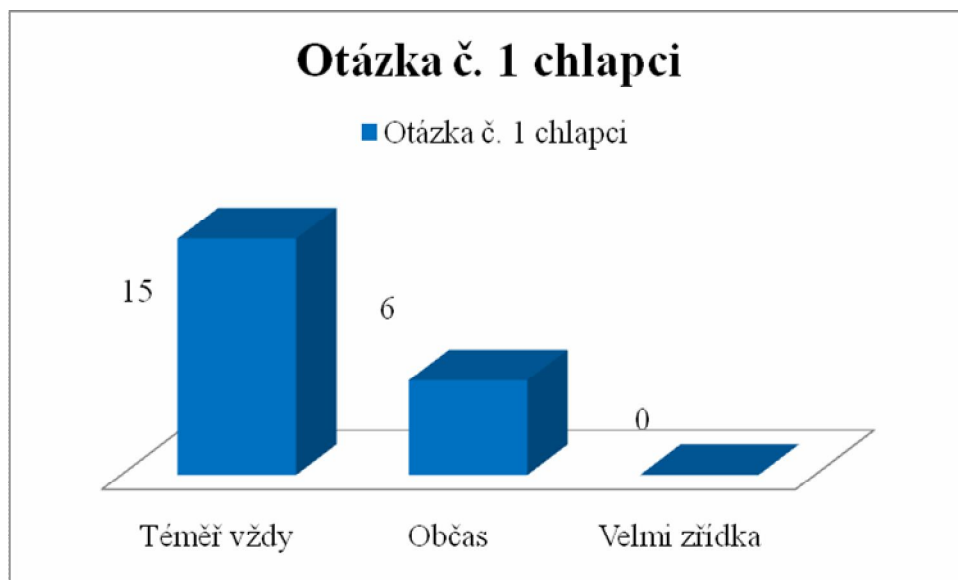
Graf č. 4: Otázka č. 1 - Odpovědi dívky (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 29 dotázaných dívek jich v první otázce 20 uvedlo, že jsou spokojeny „*Téměř vždy*“ s pomocí poskytovanou rodinou v období, kdy je něco trápí. 8 z dívek bylo spokojeno „*Občas*“ a 1 z dotázaných byla spokojena „*Velmi zřídka*“.

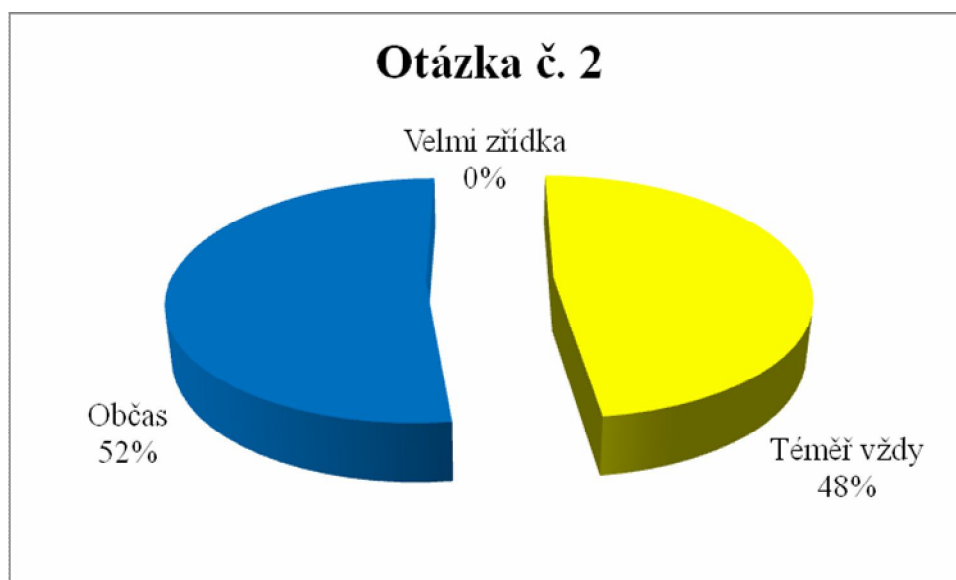
Graf č. 5: Otázka č. 1 – Odpovědi chlapci (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku první související s pomocí rodiny v čase, kdy respondent pociťuje, že jej něco trápí, 15 dotázaných odpovědělo, že jsou spokojeni „*Téměř vždy*“. 6 respondentů zvolilo možnost „*Občas*“. Z celkového počtu 21 oslovených žádný nezvolil možnost „*Velmi zřídka*“.

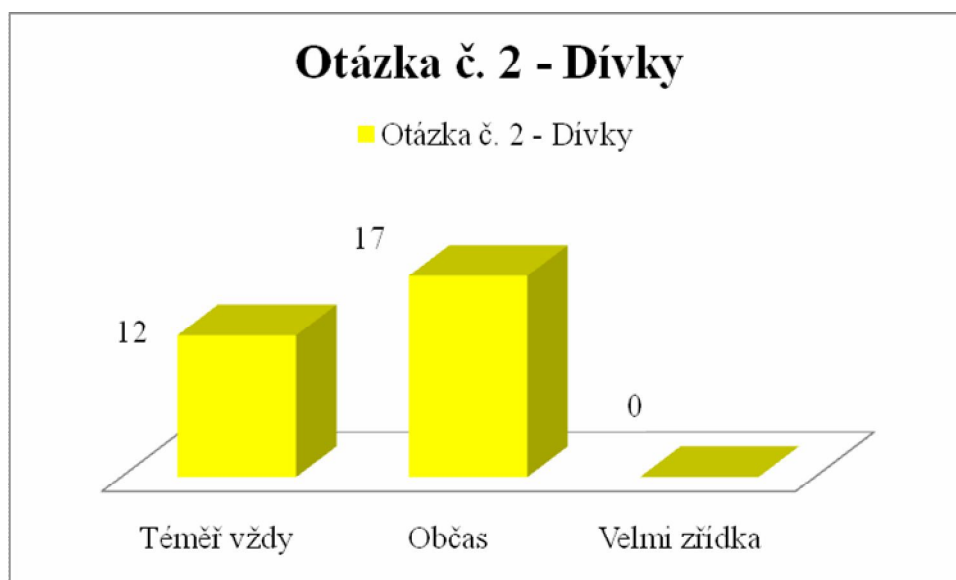
Graf č. 6: Otázka č. 2 (v%)

Zdroj: Vlastní výzkum

Druhá otázka kladená respondentům se týkala jejich spokojenosti se způsobem, jakým rodina probírá věci společného zájmu a řeší společné problémy. 48% (24) uvedlo, že jsou spokojeni „Téměř vždy“. Možnost „Občas“ zvolilo 52% (26) dotázaných. Odpověď „Velmi zřídka“ ve druhé otázce nevolil žádný z respondentů.

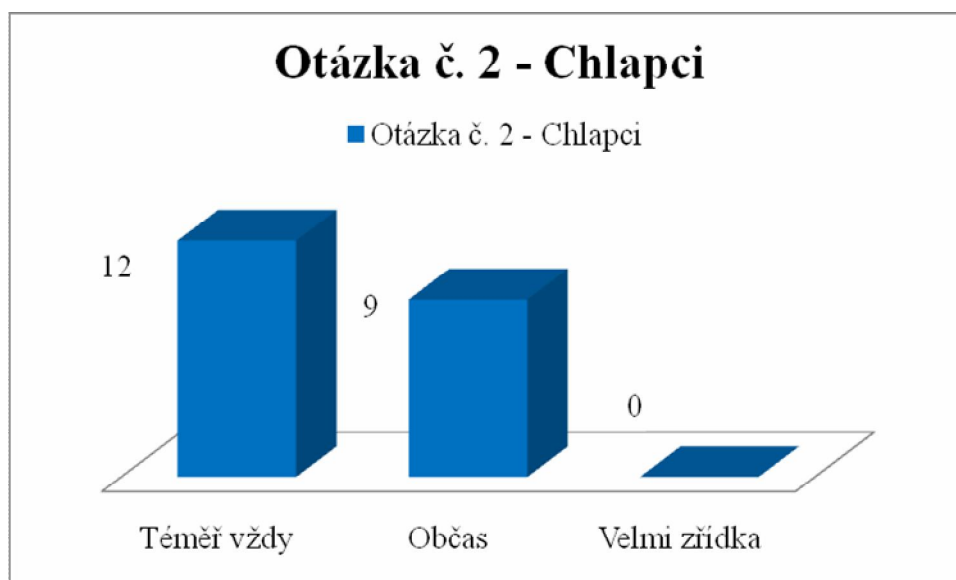
Graf č. 7: Otázka č. 2 - Odpovědi dívky (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Možností „*Občas*“ ve druhé otázce vyjádřilo svoji spokojenost 17 dívek. „*Téměř vždy*“ bylo spokojeno 12 dívek z celkového počtu 29. Odpověď „*Velmi zřídka*“ nevyužila žádná z oslovených.

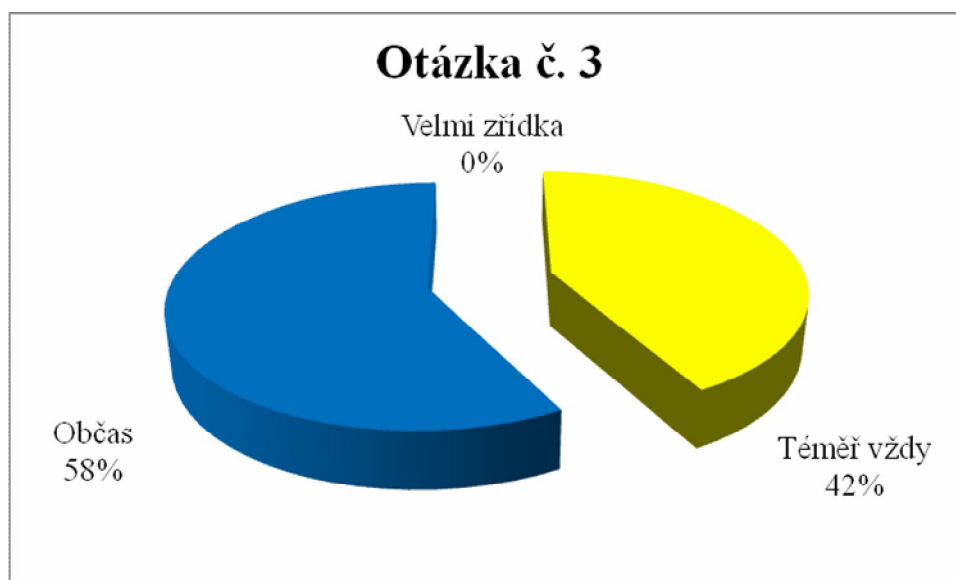
Graf č. 8: Otázka č. 2 - Odpovědi chlapci (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

12 z celkového počtu 21 oslovených chlapců volilo možnost „*Téměř vždy*“. 9 dotázaných vybralo možnost „*Občas*“. Žádný z oslovených respondentů nezvolil možnost „*Velmi zřídka*“.

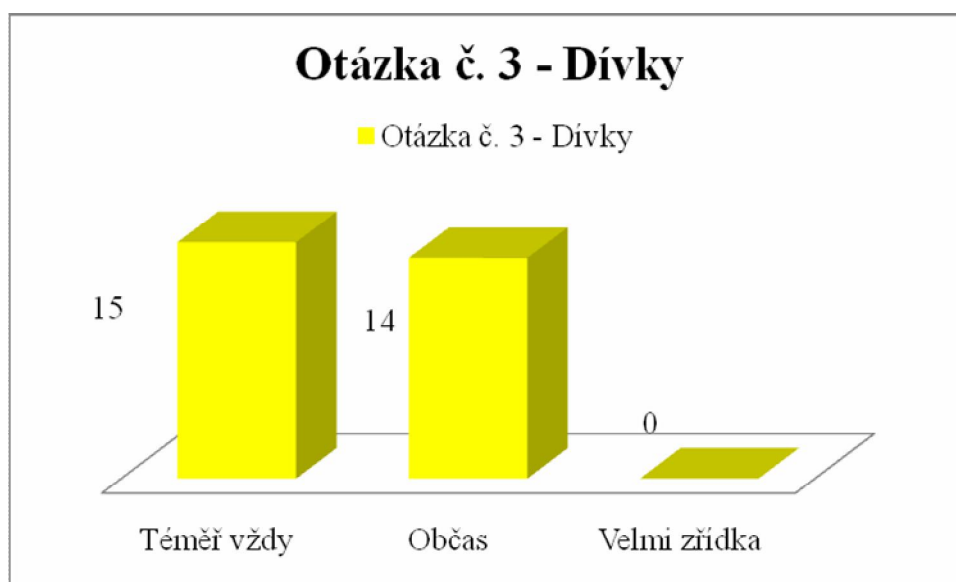
Graf č. 9: Otázka č. 3 (v%)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve třetí otázce respondenti vyjadřovali svůj názor na to, jak jsou spokojeni se způsobem, jakým rodina akceptuje jejich touhu po nových aktivitách a touhu po změně životního stylu. 58% (29) dotázaných je spokojeno „Občas“. Možnost „Téměř vždy“ zvolilo 42% (21) respondentů. Možnost „Velmi zřídka“ nezvolil žádný z oslovených.

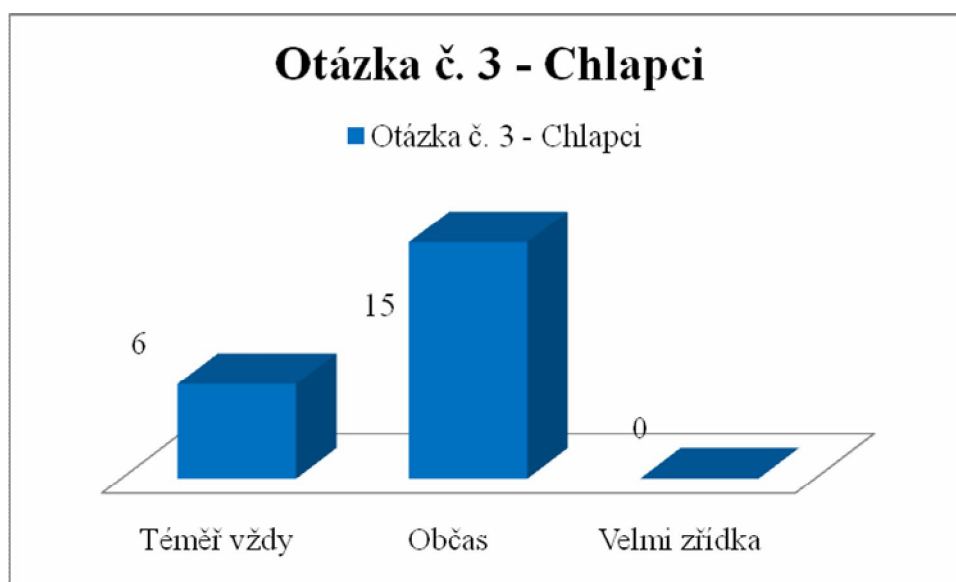
Graf č. 10: Otázka č. 3 - Odpovědi dívky (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve třetí otázce zvolilo z 29 dotázaných dívek 15 odpověď „*Téměř vždy*“. Možnost „*Občas*“ vybralo 14 respondentek a ani jedna z dotázaných nezvolila odpověď „*Velmi zřídka*“.

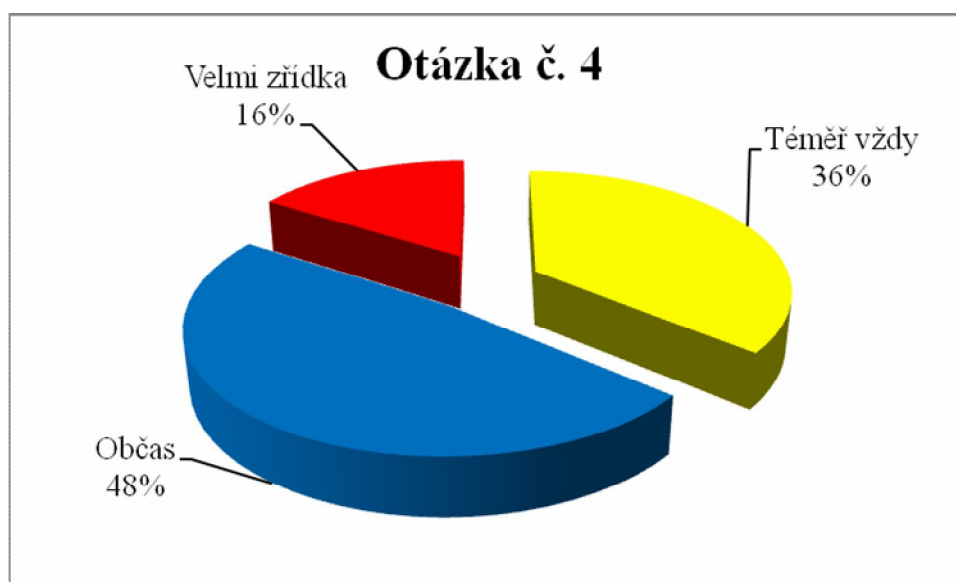
Graf č. 11: Otázka č. 3 - Odpovědi chlapci (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve třetí otázce 15 chlapců z celkového počtu 21 vyjádřilo svoji spokojenost možností „Občas“. „Téměř vždy“ jich bylo spokojeno 6. Odpověď „Velmi zřídka“ nezvolil žádný z mnou oslovených chlapců.

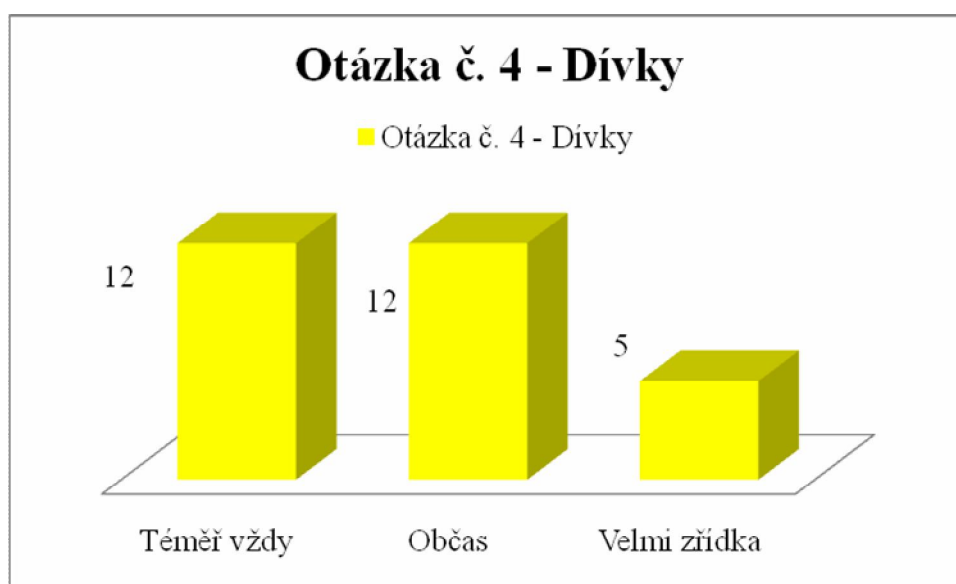
Graf č. 12: Otázka č. 4 (v%)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve čtvrté otázce byli respondenti dotázáni, zda jsou spokojeni se způsobem, jakým rodina vyjadřuje city a jakým způsobem reaguje na jejich emoce. „Občas“ bylo spokojeno 48% (24) dotázaných. Variantu odpovědi „Téměř vždy“ zvolilo 36% (18) dotázaných. Možnost „Velmi zřídka“ vybralo 16% (8) z mnou oslovených.

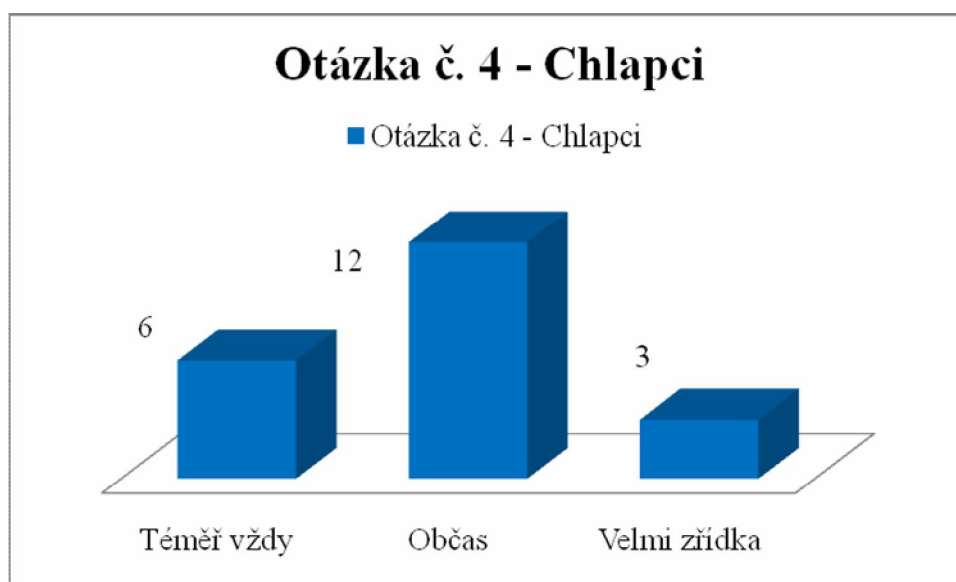
Graf č. 13: Otázka č. 4 - Odpovědi dívky (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve čtvrté otázce 12 dívek z celkového počtu 29 zvolilo za odpověď možnost „*Téměř vždy*“. Shodné číslo tedy 12 respondentek odpovědělo možností „*Občas*“. Možnost „*Velmi zřídka*“ zvolilo 5 dotázaných.

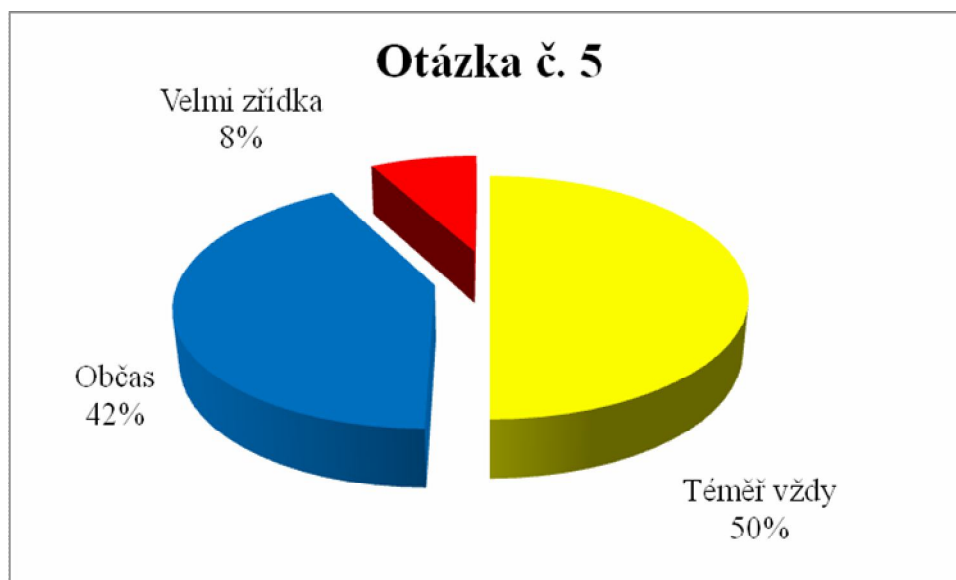
Graf č. 14: Otázka č. 4 - Odpovědi chlapci (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 21 oslovených chlapců jich za odpověď na čtvrtou otázku 12 zvolilo možnost „*Občas*“. 6 oslovených vybralo možnost „*Téměř vždy*“ a 3 respondenti zvolili za odpověď možnost „*Velmi zřídka*“.

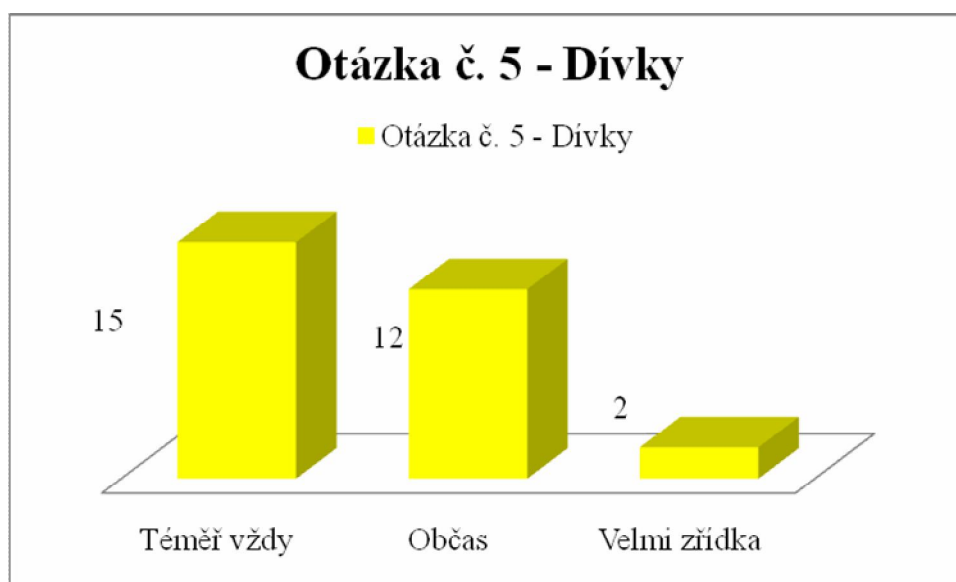
Graf č. 15: Otázka č. 5 (v%)

Zdroj: Vlastní výzkum

Pátá otázka, kladená respondentům se týkala jejich spokojenosti s množstvím času, který rodina tráví společně. „*Téměř vždy*“ bylo s množstvím společně tráveného času spokojeno 50% (25) dotázaných z celkového počtu 50. Možností „*Občas*“ vyjádřilo spokojenost 42% (21) oslovených a odpověď „*Velmi zřídka*“ zvolilo 8% (4) respondentů.

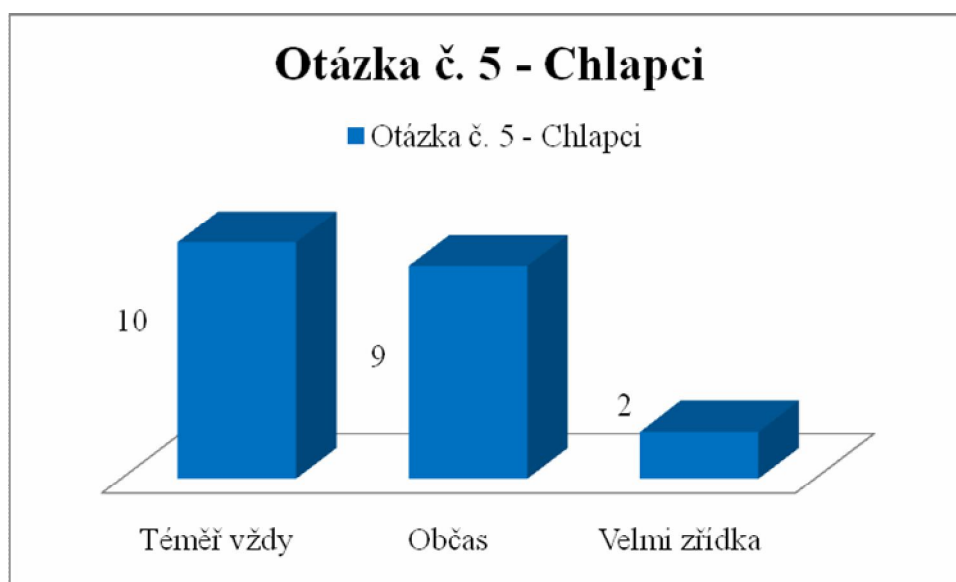
Graf č. 16: Otázka č. 5 - Odpovědi dívky (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Na pátou otázku odpovědělo 15 dívek z 29 oslovených, že jsou s množstvím společně tráveného času spokojeny „*Téměř vždy*“. Spokojenost slovem „*Občas*“ vyjádřilo 12 oslovených a 2 dívky zvolily možnost „*Velmi zřídka*“.

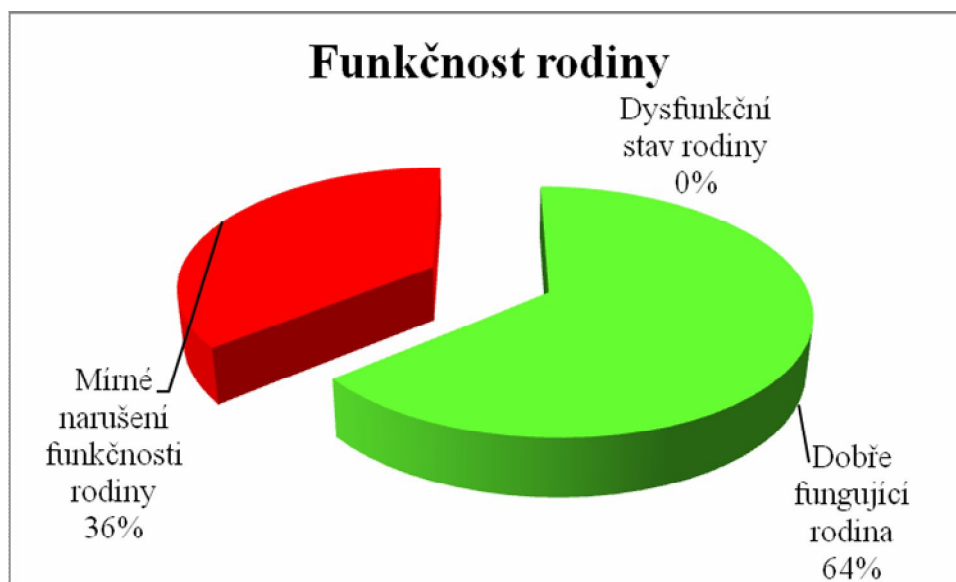
Graf č. 17: Otázka č. 5 - Odpovědi chlapci (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Možností „*Téměř vždy*“ vyjádřilo svoji spokojenost 10 chlapců. Odpověď „*Občas*“ zvolilo 9 z celkového počtu 21 oslovených a možnost „*Velmi zřídka*“ vybrali 2 chlapci.

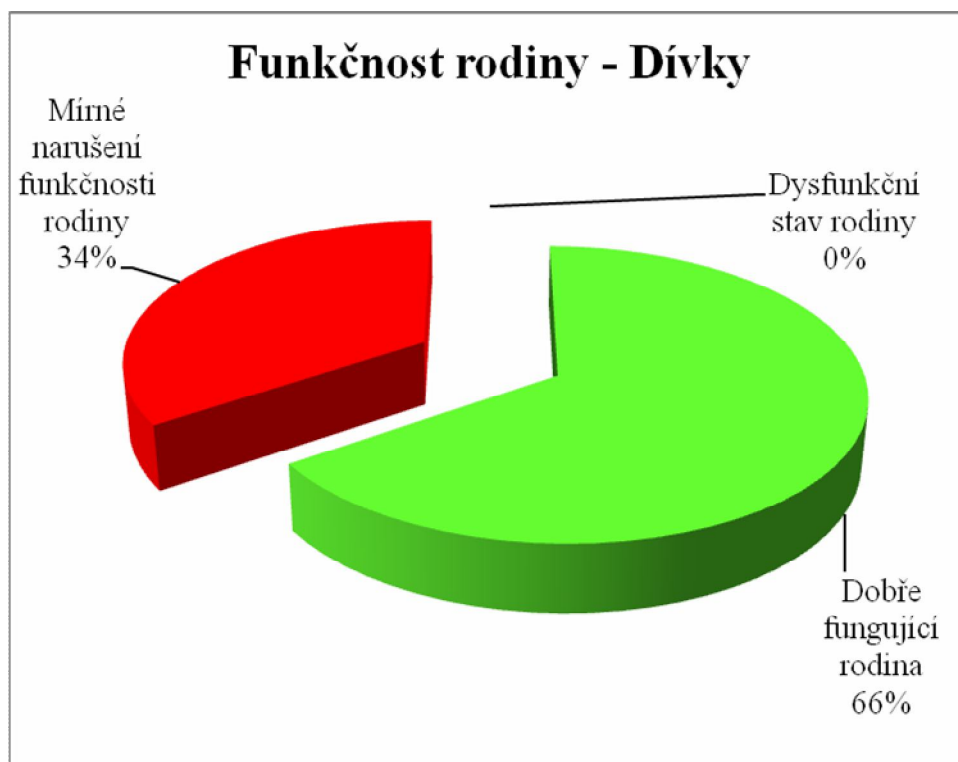
Graf č. 18: Funkčnost rodiny dle Family APGAR (v%)

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondent si vybíral jednu ze tří uvedených možností odpovědí, které se hodnotily následovně : Téměř vždy (2 body), Občas (1 bod), Velmi zřídka (0 bodů). Body ze všech pěti otázek byly sečteny. Do kategorie Dobře fungující rodina dle kritérií Family APGAR se součtem bodů 7 - 10 spadá 64% (32) rodin. Mírné narušení funkčnosti rodiny vykazuje na základě odpovědí respondentů 36% (18) rodin se součtem 4 - 6 bodů. Dysfunkční stav rodiny se skóre 0 - 3 body nebyl zaznamenán.

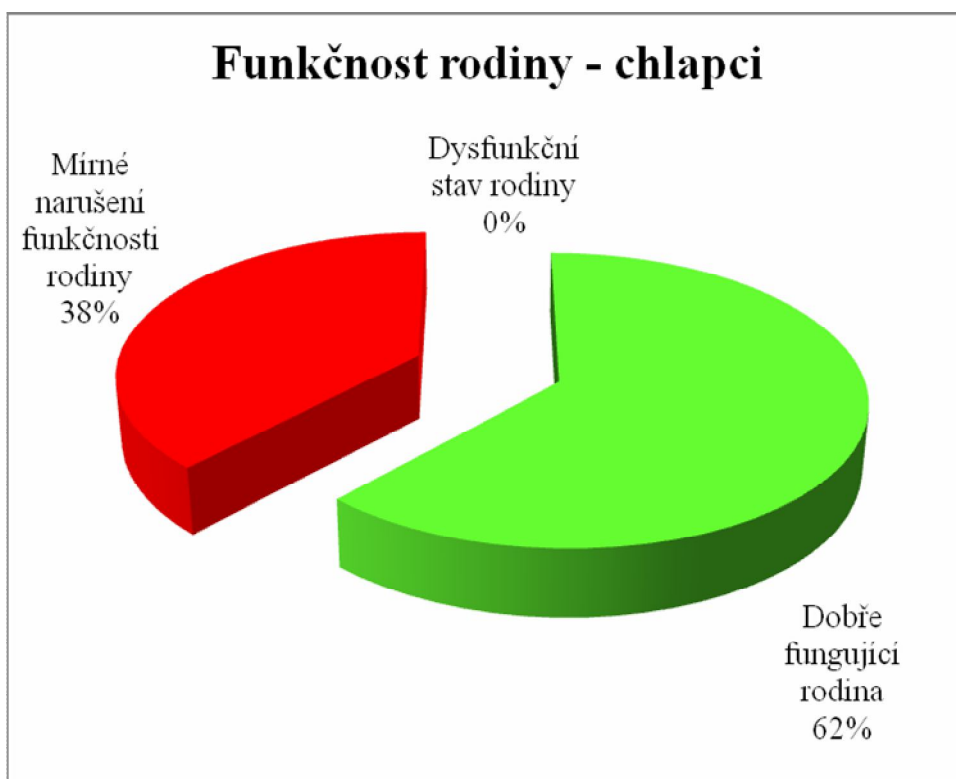
Graf č. 19: Funkčnost rodiny dle Family APGAR - dívky (v%)

Zdroj: Vlastní výzkum

Na základě odpovědí dívek do pásma Dobře fungující rodiny spadá 66% (19) rodin. Mírné narušení funkčnosti rodiny vykazuje 34% (10) rodin. Dysfunkční stav rodiny na základě odpovědí dívek nebyl zaznamenán.

Graf č. 20: Funkčnost rodiny dle Family APGAR - chlapci (v%)

Zdroj: Vlastní výzkum

Do kategorie Dobře fungující rodina na základně odpovědí chlapců spadá 62% (13) rodin. Mírné narušení funkčnosti rodiny, vykazuje 38% (8) rodin. Dysfunkční stav stejně jako u dívek nebyl zaznamenán.

5. Diskuse

Současné rodiny, a tedy i děti žijí v období rychlých sociálních změn a působí na ně hektické životní tempo. Rodiny jsou nuceny zvládat poměrně značnou zátěž. Pojem funkčnost rodiny je dnes poměrně často diskutovaným tématem.

Bakalářská práce je zaměřena na hodnocení funkčnosti rodin, žijících ve městě do 50 000 obyvatel. Reflektovat míru funkčnosti dnešních rodin měl dotazník Family APGAR, který byl zvolen jako diagnostický nástroj. Zjistit jeho využitelnost v praxi, byl také cíl bakalářské práce.

Dotazník Family APGAR byl navržen Gabrielem Smilksteinem v roce 1978. Dotazník obsahuje pět otázek. Dotazník byl vytvořen jako rychlý screeningový test určený lékařům k ohodnocení funkčnosti rodiny. I z toho důvodu byly autorem preferovány uzavřené možnosti odpovědí. Název APGAR je akronym. Slovo je složeno z počátečních písmen anglických slov a to slov – Adaptability, Partnership, Growth, Affection a Resolve. Těchto pět domén bylo autorem zvoleno záměrně, zahrnují v sobě dle Smilksteina funkčnost rodiny. Název Family APGAR měl povzbudit lékaře, aby rychlý screeningový test k určení funkčnosti rodiny, používali stejně jako Apgar score, určené ke zhodnocení novorozenců. (24)

Oproti tomu například dotazník Dunovského (2) je daleko podrobnější. Dunovského dotazník je založen na osmi kritériích, kterými jsou složení rodiny, stabilita rodiny, sociálně ekonomická situace rodiny, osobnost rodičů, přítomnost sourozenců a jejich profil, osobnost dítěte, jeho stav a vývoj, zájem o dítě a péče o dítě.

Před započítím rozhovoru s respondenty jsem si vždy zaznamenala věk a pohlaví dotazovaného. Věk šetřených dětí se pohyboval v rozmezí 12-18 let. Celkem jsem oslovila 29 dívek a 21 chlapců. Rozhovory probíhaly v domácnostech rodin, kde děti žijí. Délka rozhovoru se pohybovala v rozmezí pěti až deseti minut. Při příchodu do domácnosti byla rodina seznámena s cílem bakalářské práce. Rozhovor s dítětem poté probíhal o samotě.

První otázka, kladená respondentům, byla zaměřena na adaptabilitu rodiny. Adaptabilita zahrnuje schopnost rodiny vyrovnat se s problémy prostřednictvím všech svých zdrojů. (24) Dle Sobotkové (25) je adaptabilita jedním z nosných principů

rodinného fungování. Je v ní skryta schopnost rodiny přizpůsobovat se měnícím se požadavkům a nárokům života. Dle názoru **Šulové (30)** je adaptabilita rovněž, důležitým prvkem rodinného fungování. Fungující rodina je schopna problémy kreativně řešit. Na situace, které přináší život je schopna reagovat adekvátně, měnit rodinnou strukturu, vztahy rolí a pravidel.

V první otázce byli respondenti dotázáni, zda jsou spokojeni s pomocí, která je jim poskytována rodinou v čase, kdy je něco trápí. Nadpoloviční většina dotázaných dospívajících 70% (35) byla s podporou rodiny spokojena téměř vždy. Slovem občas vyjádřilo spokojenost 28% (14) oslovených dospívajících. Nespokojeny byly pouhé 2% (1) dotazovaných.

I přes to, že období dospívání je spojeno se zvýšenou kritičností, která se projevuje vůči okolí tedy i rodině, respondenti, kteří byli pro výzkum osloveni, vyjádřili v nadpoloviční většině spokojenost s pomocí, která je jim rodinou poskytována v období, kdy pociťují problémy.

Ve druhé otázce jsme prostřednictvím dotazníku Family APGAR zjišťovali, jakým způsobem je vnímána spolupráce v rodině. Pod pojmem spolupráce je zahrnuto, jakým způsobem se členové rodiny podílí na rozhodování a na budování zodpovědnosti. **(24)** Respondenti byli dotázáni, zda jsou spokojeni se způsobem, jakým s nimi rodina probírá věci společného zájmu a řeší společné problémy.

Matoušek **(16)** považuje vědomí nutnosti kooperace, vnímání potřeb všech členů snad za nejpodstatnější prvek funkčních rodin. Závažnější záležitosti jsou ve funkční rodině rozhodovány rodiči. Rodiče se drží dohodnutého řešení, i přes to, že jejich výchozí názory nemusely být shodné. V některých sférách děti mohou s rodiči diskutovat a při konečném rozhodnutí je k jejich přání přihlédnuto.

Na druhou otázku respondenti odpovídali následovně. Téměř vždy bylo se způsobem, jakým jsou v rodině probírány věci společného zájmu a řešeny společné problémy spokojeno 48% (24) oslovených dospívajících. Slovem občas vyjádřilo svoji spokojenost 52% (26) dotázaných. Žádný z mnou oslovených respondentů nevyjádřil svoji úplnou nespokojenost.

Třetí komponenta zjišťovaná prostřednictvím dotazníku Family APGAR byl růst. Růst je Smilksteinem (24) definován jako možnost psychického a emočního zrání. Důležitá je rovněž možnost seberealizace. Růstu je možné dosáhnout členy rodiny prostřednictvím vzájemné podpory a vedení.

Plaňava (20) růst zahrnuje pod pojmem osobní autonomie. Tento pojem v sobě obsahuje nakolik, a jak je každý v rodině respektován jako jedinečná lidská bytost, na kolik má prostor k rozvíjení vlastní osobnosti, identity, svých zájmů a dispozic. Jeli soužití v rodině fungující, umožňuje rozvoj osobní autonomie všem členům a zároveň umožňuje prožívání intimity.

Se způsobem, jakým rodina akceptuje touhu po nových aktivitách a po změně životního stylu, bylo téměř vždy spokojeno 42% (21) dotázaných. Procentuální zastoupení, kdy respondenti vyjádřili spokojenost slovem občas, bylo 58% (29). Stejně jako u druhé otázky ani v otázce třetí se žádný z respondentů nevyslovil ve smyslu úplné nespokojenosti.

Dle Vágnerové (33) je právě pro období dospívání charakteristická snaha o rozvoj své identity, která by byla individuálně specifická, která by dospívajícího odlišovala od ostatních a potvrzovala jej jako samostatnou bytost. V období dospívání se rovněž zvyšuje touha po seberealizaci. Pubescent se snaží o získání větší prestiže a o omezení závislosti na rodině. Tato tendence je v souladu s dosaženými kompetencemi.

Z našich výsledků vyplývá, že nadpoloviční většina dotázaných není úplně spokojena s akceptací rodiny ve smyslu respektování touhy po nových aktivitách respondenta.

Čtvrtá otázka Smilksteinova (24) dotazníku Family APGAR se dotýká oblasti citové. Jakým způsobem jsou dávány najevo emoce, jaké jsou vztahy mezi jednotlivými členy, jakým způsobem je v rodině nastolena intimita, to vše je rovněž důležitým aspektem rodinného fungování.

V knize Iva Plaňavi (20) jsou pod označením intimita zahrnuty emoční a citové kvality. Tedy pocity i vědomí vzájemné blízkosti, projevy zájmu, vřelosti, koheze, podpora členů i vzájemná závislost.

O významu emoční stránky především z pohledu na dítě se zmiňuje i Wedlichová. **(35)** Podle ní je citová vazba na rodiče základem prvotní a všeobecné adaptace dítěte na prostředí. Absence uspokojivého citového vztahu může u dítěte vést ke ztrátě jistoty, umocnění neklidu a později k citové nestálosti, lhostejnosti až špatné sociální adaptibilitě. Potřeba lásky, bezpečí a akceptace to vše patří mezi základní potřeby dítěte.

Ani v období dospívání, pro které je podle Vágnerové **(33)** charakteristická přecitlivělost, emoční labilita a uzavřenost dospívajícího, nedochází ke zrušení citové vazby k rodičům. Infantilní závislost je však postupně nahrazována zralejším a zároveň vyrovnanějším citovým vztahem.

Výzkumy ukazují **(11)**, že rodina dospívajícího je zároveň klíčovým faktorem pro predikci rizikového chování. Jako prevence rizikového vývoje se tradičně zdůrazňuje právě význam pozitivních emočních vztahů v rodině a otevřená komunikace. Nemalý význam má také začlenění rodiny a rodinných příslušníků do dalších sociálních struktur.

V našem výzkumu bylo se způsobem, jakým rodina vyjadřuje city a reaguje na emoce dospívajícího téměř vždy spokojeno 36% (18) z nich. Svoji spokojenost slovem občas vyjádřilo 48% (24) oslovených dospívajících. Poměrně velké procentuální zastoupení a to 16% (8) ve čtvrté otázce měli respondenti, kteří byli nespokojeni.

Pátá, poslední otázka, je Smilksteinem **(24)** označována slovem resolve neboli odhodlanost. Tím je podle něj myšlen závazek, věnovat čas po psychické a emocionální stránce ostatním členům rodiny. Jedná se rovněž i o sdílení majetku a prostoru.

V páté otázce jsme prostřednictvím Family APGAR zjišťovali, spokojenost či nespokojenost s množstvím společně tráveného času v rodině.

Z výzkumů provedených ve druhé polovině 90. let Kovaříkem a Matějčkem vyplývá, že ve spokojených rodinách tráví jejich členové spolu týdně o sedm hodin více času, než v rodinách nespokojených. S přáteli a známými tráví průměrně o dvě a půl hodiny méně času než s rodinou. V rodinách nespokojených je tento poměr obrácený – mnohem více tráví času s přáteli a známými a málo času s rodinou. **(10)**

V našem výzkumu bylo s množstvím společně tráveného spokojeno 50% (25) dospívajících. Slovem občas vyjádřilo svoji spokojenost 42% (21) oslovených. Nespokojeno bylo 8% (4) dospívajících.

V páté otázce jsem očekávala od dospívajících oproti ostatním otázkám větší míru kritičnosti. Přesto v odpovědích převažovala ve větší míře spokojenost.

Z našeho výzkumu vyplývá následující. Do kategorie Dobře fungující rodina dle kritérií Family APGAR se součtem bodů 7 - 10 spadá 64% (32) rodin. Mírné narušení funkčnosti rodiny vykazuje na základě odpovědí respondentů 36% (18) rodin se součtem 4 - 6 bodů. Dysfunkční stav rodiny se skóre 0 - 3 body nebyl zaznamenán. Ani ve funkčnosti rodin respondentů mužského a ženského pohlaví nebyly zaznamenány příliš velké rozdíly.

6. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jakým způsobem lze využít dotazník Family APGAR k hodnocení funkčnosti rodin, žijících ve městě do 50 000 obyvatel. Dotazník byl vytvořen Gabrielem Smilksteinem v roce 1978 jako rychlý screeningový test určený lékařům k ohodnocení funkčnosti rodiny. Dotazník obsahuje 5 otázek a uvedenými možnostmi odpovědí. Slovo APGAR je složeno z počátečních písmen anglických slov a to slov – Adaptability, Partnership, Growth, Affection a Resolve. Těchto pět domén v sobě dle Smilksteina odráží funkčnost rodiny.

Pro zmapování funkčnosti rodiny byl použit kvantitativní výzkum. Metodou použitou ke sběru dat, byl standardizovaný rozhovor, který se odvíjel na základě pevně stanovených otázek Family Apgar dotazníku, u kterých byly uvedeny možné varianty odpovědí. Respondenti, kteří byli osloveni, spadali do věkové kategorie 12-18 let.

Prostřednictvím výzkumu měla být potvrzena či vyvrácena hypotéza, stanovená na počátku, že Dotazník Family APGAR je vhodný ke stanovení funkčnosti rodiny, žijící ve městě do 50 000 obyvatel. Hypotéza byla vyvrácena. Dotazník Family APGAR není vhodným nástrojem k určení funkčnosti rodiny.

Některé otázky v dotazníku byly respondentům nesrozumitelné a bylo by vhodné je předělat. V dotazníku se objevily takzvané dvojité (dvouhlavňové) otázky, kdy se ptáme na dvě věci najednou. Respondentovi, který je spokojen s jednou z věcí ale nikoliv s druhou, není jasné jakou odpověď zvolit. Tím se mohly některé výsledky stát nepřesnými. Změny v konstrukci otázek by mohly přinést větší srozumitelnost dotazníku Family APGAR. Rovněž možnosti odpovědí byli pro mnohé respondenty matoucí a bylo vhodné je více specifikovat.

Zároveň je otázka, zda lze současnou rodinu posuzovat na základě kritérií dotazníku, který byl sestaven v roce 1978 a od té doby neprodělal žádnou úpravu.

Po úpravě by mohl dotazník Family APGAR sloužit jako počáteční screening k určení funkčnosti rodin, žijících v dnešní době.

7. Seznam použitých zdrojů:

1. DUDOVÁ, R., VOHLÍDALOVÁ, M. *Rodina a rodičovství v individualizované společnosti*. [on-line]. [cit. 2008-2-7]. Dostupné z: <<http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2005112901>>
2. DUNOVSKÝ, J. *Dítě a poruchy rodiny*. 1. Vyd. Praha: Avicenum, 1986. 140 s. ISBN 08-040-86
3. DUNOVSKÝ, J. a kol. *Sociální pediatrie*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 1999. 279s. ISBN 80-7169-254-9
4. GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J. *Rodinná terapie: Systematické a narativní přístupy*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2003. 184s. ISBN 80-247-0415-3
5. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 776.s ISBN 80-7178-303-X
6. HINTNAUS, L. *Člověk a rodina, smysl a funkce rodiny*. Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1998. 83s. ISBN 80-7040-315-2.
7. HORSKÝ, J., SELIGOVÁ, M. *Rodina našich předků*. Vyd. 2. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 143s. ISBN 80-7106-195-6
8. KLÍMA, J. a kol. *Pediatre*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 320s. ISBN 80-86432-38-6.
9. LANGMEIER, J., LANGMEIER, M., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Vyd. 1. Praha: H&H, 1998. 132s. ISBN 80-86022-37-4
10. LOVASOVÁ, L. *Rodinné vztahy*. Vyd. 1. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 32s. ISBN 80-86991-66-0.
11. MACEK, P. *Adolescence*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2003. 144s. ISBN 80-7178-747-7
12. MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007. 108s. ISBN 978-80-7367-272-0
13. MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2000. 143s. ISBN 80-7178-494-X

14. MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. 223s. ISBN 80-04-25236-2
15. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 384s. ISBN 80-7178-548-2
16. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. 124s. ISBN 80-901424-7-8.
17. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 288s. ISBN 80-7178-549-0.
18. MOŽNÝ, I. *Česká společnost*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 208s. ISBN 80-7178-624-1.
19. *Národní zpráva o rodině*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České Republiky, 2004. 226s.
20. PLAŇAVA, I. *Manželství a rodiny. Struktura, dynamika, komunikace*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2000. 296s. ISBN 80-7239-039-2
21. *Práva dítěte v dokumentech*. Praha: Odbor prevence kriminality MV ČR, 1998. 94s. ISBN 80-8521-56-7
22. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2003. 322s. ISBN 80-7178-772-8
23. ŘÍČAN, P. *Pubescentovy vztahy k rodičům a k vrstevníkům*. [on-line]. [cit. 2008-2-24]. Dostupné z: <<http://ucitelskelisty.ceskaskola.cz/Ucitelskelisty/Ar.asp?ARI=101731&CAI=2168>>
24. SMILKSTEIN, G. *The Family APGAR a proposal for family function test and Its Use by Physicians*. The journal of family practice, 1978, vol. 6, no. 6. ISSN 0094-3509
25. SOBOTKOVÁ, I. *Odolná a funkční rodina – jeden z předpokladů zdravého vývoje dítěte*. [on-line]. [cit. 2008-2-7]. Dostupné z: <<http://www.pediatriepropraxi.cz/artkey/ped-200305-0005.php>>
26. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 176s. ISBN 80-7178-559-8.

27. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny a pediatrie: Styčné body a možnosti spolupráce*. *Pediatrie pro praxi*, 2006, roč. 7, č. 6, s 348-350 ISSN 1213-0494
28. ŠNÝDROVÁ, I. *Význam rodiny pro rozvoj osobnosti*. [on-line]. [cit. 2008-2-7]. Dostupné z: <<http://www.iustin.cz/art.asp?art=3>>
29. ŠPAŇHELOVÁ, I. *Vzájemná komunikace rodič – dítě*. *Právo a rodina*, 2007, roč. 9, č. 11, str. 13-15. ISSN 1212-866X
30. ŠULOVÁ, L. *Partnerské vztahy, manželství a rodičovství*. [on-line]. [cit. 2008-4-7]. Dostupné z: <<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocclanku=2008020102>>
31. ŠULOVÁ, L. *Rodina funkční a dysfunkční*. *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 1, str. 8-12. ISSN 1212-866X
32. TRÉLAUN, B. *Překonávání konfliktů v rodině*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 144s. ISBN 80-7178-935-6
33. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 528s. ISBN 80-7178-308-0
34. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie // Dospělost a stáří*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007. 461s. ISBN 978-80-246-1318-5
35. WEDLICOVÁ, I. *Jak rodina působí na dítě*. *Psychologie dnes*, 1999, roč. 5, č. 1, str. 18-19. ISSN 1211-5886

8. Klíčová slova

Rodina

Funkce rodiny

Dotazník Family APGAR

Město do 50 000 obyvatel

Vztahy v rodině

9. Přílohy

- 1.) Dotazník Family APGAR
- 2.) Dotazník Family APGAR v anglickém jazyce

Dotazník Family APGAR

	Téměř vždy	Občas	Velmi zřídka
1. Jsem spokojen(a) s pomocí od rodiny, které se mi od mojí rodiny* dostává, když mě něco trápí.			
2. Jsem spokojen(a) se způsobem, jakým se mnou moje rodina* probírá věci společného zájmu a řeší společné problémy.			
3. Mám pocit, že moje rodina* respektuje moje přání vyzkoušet nové aktivity nebo změnit můj životní styl.			
4. Jsem spokojen(a) se způsobem, jakým moje rodina* vyjadřuje city a reaguje na moje pocity (např. zlost, smutek, lásku).			
5. Jsem spokojen(a) s množstvím času, který já a moje rodina* trávíme společně.			

Bodování: Respondent si vybere jednu ze tří možností, která se vyhodnotí takto: Téměř vždy (2body), Občas (1bod), Velmi zřídka (0 bodů). Body ze všech pěti otázek spočítáme. Součet 7-10 bodů znamená dobře fungující rodinu, skóre 4-6 bodů signalizuje mírné narušení funkčnosti rodiny a skóre 0-3 odráží dysfunkční stav rodiny.

*Podle toho, který člen rodiny vyplní dotazník, může být slovo rodina nahrazeno slovem manželka, druh, rodiče nebo děti.

Dotazník Family APGAR v anglickém jazyce

Table 3. Family APGAR Questionnaire			
	Almost always	Some of the time	Hardly ever
I am satisfied with the help that I receive from my family* when something is troubling me.	_____	_____	_____
I am satisfied with the way my family* discusses items of common interest and shares problem solving with me.	_____	_____	_____
I find that my family* accepts my wishes to take on new activities or make changes in my life-style.	_____	_____	_____
I am satisfied with the way my family* expresses affection and responds to my feelings such as anger, sorrow, and love.	_____	_____	_____
I am satisfied with the amount of time my family* and I spend together.	_____	_____	_____
<p>Scoring: The patient checks one of three choices which are scored as follows: 'Almost always' (2 points), 'Some of the time' (1) point, or 'Hardly ever' (0). The scores for each of the five questions are then totaled. A score of 7 to 10 suggests a highly functional family. A score of 4 to 6 suggests a moderately dysfunctional family. A score of 0 to 3 suggests a severely dysfunctional family.</p> <p>*According to which member of the family is being interviewed the physician may substitute for the word 'family' either spouse, significant other, parents, or children.</p>			